NAMASKA VREMENA

AbdurRahim Balla

Autor:

AbdurRahim Balla

Prevod:

Grupa prevodilaca

Recenzija prevoda:

Idriz Bilibani

Lektura, obrada, dizajn:

Monoteista

PREDGOVOR

Zahvala pripada samo Allahu, subhanehu ve teala! Samo od Njega pomoć, oprost i zaštitu od zla naših duša i naših djela tražimo. Koga Allah uputi na pravi put niko ga ne može u zabludu odvesti, a koga Allah ostavi u zabludi niko ga na pravi put izvesti ne može. Svjedočim da nema drugog božanstva koje zaslužuje obožavanje mimo Allaha, subhanehu ve teala, i svjedočim da je Muhammed, salallahu alejhi ve seleme, Njegov rob i Poslanik.

"O vjernici bojte se Allaha istinskom bogobojaznošću i nipošto ne umirite osim kao muslimani!"

"O ljudi, bojte se Gospodara svoga, Koji vas je stvorio od jedne osobe, od koje je njen par stvorio, a od njih dvoje mnoge muškarce i žene rasijao! Bojte se Allaha, Čijim imenom jedni druge molite, i čuvajte rodbinske veze! Allah doista nad vama bdije."

"O vjernici bojte se Allaha i govorite samo istinu, On će vas za vaša dobra djela nagraditi i grijehe vam vaše oprostiti. A onaj ko se Allahu i poslaniku Njegovu bude pokoravao - postići će ono što bude želio."

Najiskreniji govor je govor Allaha, subhanehu ve teala, a najbolja uputa je uputa Muhammeda, salallahu alejhi ve seleme. Najgore stvari u vjeri su uvedene stvari. Svaka uvedena stvar je novotarija, svaka novotarija vodi u zabludu a svaka zabluda vodi u vatru.

Pitanje namaskih vremena i problematike u vezi sa time, na našim prostorima je otvoreno početkom 2008 godine. Sjećam se da su mi tada određeni ljudi govorili: *"Ne otvaraj ovu temu, stvoriće se fitna."* Govorili su*: "Ovo je fitna"*, ne razumjevajući šta je to fitna, ili ne želeći da razumiju. Čak i dan danas postoje ljudi koji spominjanje ove teme nazivaju fitnom, iako se slažu da je ovo što govorimo istina!

I tako, svaki put kada neko poziva u istinu koju su naredili Allah i Njegov Poslanik, sallAllahu alejhi ve sellem, pojavljuju se neki ljudi koji se tome suprotstavljaju, koristeći za to razne izgovore, a među njima je i

obrazloženje kojim su ispunili džemate, a to je tvrdnja da dotična stvar predstavlja fitnu. Iz ovog razloga, neophodno je da pojasnimo značenje riječi fitna, i da objasnimo njenu stvarnost moleći Allaha da nas sačuva svake fitne i da nas uputi na Pravi put.

Fitnom se naziva ono iskušenje koje čovjeka odvodi u grijehe ili drugim riječima: fitna je nesprovođenje naredbi Uzvišenog Allaha i Njegovog Poslanika, sallAllahu alejhi ve sellem. Uzvišeni Allah je objavio u Kur'anu (u prijevodu značenja):

"Oni su i prije fitnu priželjkivali i smicalice ti smišljali sve dok nije, uprkos njima, Istina došla i Allahova vjera zavladala. Ima ih koji govore: 'Oslobodi me (borbe) i ne dovodi me u iskušenje (fitnu)!' Eto, baš u iskušenje (fitnu) su upali!"[1]

Iz ajeta shvatamo da je istina ono što je suprotno fitni, zbog toga što Uzvišeni Allah u ovom ajetu obavještava da su oni htjeli da čine fitnu sve dok nije istina došla, što znači da dolazak istine istovremeno predstavlja propast njihovih fitni. Također nas Svevišnji obavještava da su oni upali u fitnu zbog toga što nisu prihvatili da pođu sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem u borbu, i da su se oni poslužili opravdanjima da bi izbjegli njegovo naređenje. Ovaj ajet nam jasno govori kako se munafici pravdaju strahom u suprotstavljanju naredbama, da im se ne bi desila kakva fitna, i nakon toga nas Uzvišeni obavještava da su oni uistinu upali upravo u ono (fitnu) od čega su htjeli da se udalje. Razmisli o ovom ajetu i pogledaj vezu između njega i naše stvarnosti, pa ćeš uvidjeti mnoge sličnosti.

Ajeti koji govore o fitni su mnogobrojni, ali se svi oni svode na značenje koje je Uzvišeni Allah pojasnio u ajetu na kraju sure En-Nur kada je rekao (u prijevodu značenja): **"Neka se pripaze oni koji postupaju suprotno naređenju Njegovu, da ih iskušenje (fitna) kakvo ne stigne ili da ih patnja bolna ne snađe."**[2]

Vidimo da fitna dolazi kao rezultat udaljavanja od istine i od onoga što su naredili Uzvišeni Allah i Njegov Poslanik, sallAllahu alejhi ve sellem, a ne kao posljedica sprovođenja Njihovih naredbi.

---

[1] Sura Et-Tevbe, ajet 48-49.
[2] Sura En-Nur, ajet 63.

Bazirajući se na ovome ajetu možemo reći da se fitnom naziva nesprovođenje istine ili suprostavljanje njenom širenju na različite načine.

To je što se teoretske strane tiče, dok u stvarnosti mogu reći: nakon što je prošlo više od dvije godine od otvaranja ove teme, konstatujemo da se širenjem ove knjige ništa loše nije dogodilo, naprotiv, mnogi ljudi ljudi su shvatili istinu po ovom pitanju pa su poveli računa o svom namazu sprovodeći jedan od njegovih najbitnijih uslova a to je nastupanje njegovog vremena.

U mnogim džamijama se praktikuje sunnet po pitanju namaskih vremena, ezan se uči i namaz obavlja u dozvoljenom vremenu u islamu. To je velika korist, čak i obaveza svakog muslimana. Dok su u fitnu uistinu upali oni koji su se suprostavili istini učeći ezan i obavljajući namaz pre vremena. Također su u fitnu upali i oni koji su na direktan ili indirektan način nastojali da spreče širenje istine **"Sve dok nije, uprkos njima, istina pobijedila i Allahova vjera zavladala."**[1]

Molimo Milostivog Gospodara da nas učini od onih koji će širiti istinu ne bojeći se prijekora ljudi, da nam podari iskrenost, strpljivost i ustrajnost na istini sve do smrti. Amin.

[1] Sura Et-Tevbe, ajet 48-49.

PRVO POGLAVLJE

UVOD

Zahvala pripada samo Allahu, subhanehu ve teala! Samo od Njega pomoć, oprost i zaštitu od zla naših duša i naših djela tražimo. Koga Allah uputi na pravi put niko ga ne može u zabludu odvesti, a koga Allah ostavi u zabludi niko ga na pravi put izvesti ne može. Svjedočim da nema drugog božanstva koje zaslužuje obožavanje mimo Allaha, subhanehu ve teala, i svjedočim da je Muhammed, salallahu alejhi ve seleme, Njegov rob i Poslanik.

"O vjernici bojte se Allaha istinskom bogobojaznošću i nipošto ne umirite osim kao muslimani!"

"O ljudi, bojte se Gospodara svoga, Koji vas je stvorio od jedne osobe, od koje je njen par stvorio, a od njih dvoje mnoge muškarce i žene rasijao! Bojte se Allaha, Čijim imenom jedni druge molite, i čuvajte rodbinske veze! Allah doista nad vama bdije."

"O vjernici bojte se Allaha i govorite samo istinu, On će vas za vaša dobra djela nagraditi i grijehe vam vaše oprostiti. A onaj ko se Allahu i poslaniku Njegovu bude pokoravao - postići će ono što bude želio."

Najiskreniji govor je govor Allaha, subhanehu ve teala, a najbolja uputa je uputa Muhammeda, salallahu alejhi ve seleme. Najgore stvari u vjeri su uvedene stvari. Svaka uvedena stvar je novotarija, svaka novotarija vodi u zabludu a svaka zabluda vodi u vatru.

Jedna od najvećih obaveza kojom je Uzvišeni Allah obavezao čoveka jeste namaz, koji nije propisan na Zemlji kao sve ostale naredbe u islamu, već je objavljen iznad sedam nebesa u noći Miradža. Stvar koja ukazuje na veliku vrijednost ovog ibadeta kod Allaha, subhanehu ve teala.

Također, prva stvar za koju će čovek na Sudnjem danu odgovarati jeste namaz, ako namaz nije ispravan neće mu ni ostala djela biti ispravna, kao što je Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, rekao u hadisu kojeg prenosi Enes radijellahu anhu, a kojeg je ocenio šejh Albani rahimehullah:

"Prva stvar o kojoj će rob biti pitan na Sudnjem danu jeste namaz. Ako mu namaz bude ispravan, onda će mu sva dela biti ispravna. A ako mu namaz ne bude ispravan, sva njegova dela će propasti."[1]

Rekao je El-Munavi u knjizi "El-Fejdul Kadir": *"Riječi Poslanika, salallahu alejhi ve seleme, "**Ako je namaz ispravan**" znače: ako je redovno klanjao i ispravno sa svim ruknovima i šartovima upotpunjavao namaz, i ako mu namaz bude primljen kod Allaha, onda će mu sva dijela biti ispravna tj. biće mu olakšano kod ostalih dijela."*[2]

Iz ovoga zaključujemo da se čovjek mora brinuti o svom namazu ako želi spas na Sudnjem danu. Mora se brinuti o njegovim ruknovima, šartovima i obavezama.

Jedan od najvažnjih uslova da bi namaz bio ispravan i primljen kod Allaha, subhanehu ve teala, jeste da on bude obavljen u svom vremenu. Uzvišeni je rekao: **"...Namaz je propisan vjernicima u određenim vremenskim razmacima."**[3] Ibn Mesud u komentaru ovog ajeta je rekao: *"Namaz ima određeno vrijeme kao i hadž."*

Učenjaci su složni da namaz koji se obavi prije vremena nije ispravan. Rekao je Ibn Hazm rahimehullah: *"Uzvišeni Allah je za svaki farz namaz odredio vrijeme njegovog početka i kraja. Namaz nastupa u određeno vrijeme i završava se u određeno vrijeme. Pa nema razlike između onog koji klanja prije vremena i onog koji klanja poslije (određenog) vremena, jer su oboje obavili namaz u pogrešno vrijeme."*[4]

Rekao je Ibn Usejmin rahimehullah: *"Namaz koji je obavljen prije vremena nije ispravan, u ovome su složni učenjaci. Ako čovek namjerno klanja prije vremena njegov namaz nije ispravan i neće biti sačuvan od grijeha. Ali, ako ga obavi bez namjere onda nema grijeha, ali mora obnoviti svoj farz-namaz jer se to što je klanjao smatra nafilom, zato što je jedan od uslova da bi namaz bio ispravan da se on klanja u svoje pravo vrijeme!"*[5]

---

[1] Prenosi Taberani.
[2] El-Fejdh El-Kadir 3/113.
[3] Sura En-Nisa, ajet 103.
[4] El-Muhala 2/10.
[5] Šerhul Mumti' 2/96.

Kada je Uzvišeni Allah naredio vjernicima da im namaz bude obaveza, ukazao im je i na vrijeme u kome se namaz klanja. Dakle, dan poslije Miradža, Poslaniku, salallahu alejhi ve seleme, je došao melek Džibril, alejhi selam, da mu ukaže na namaska vremena. (Hadis kojeg ćemo kasnije spomenuti kada budemo govorili o vremenima svakog namaza.)

Također, Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, je svojim drugovima na jasan način pokazao namaska vremena, na praktičan način, tako da su ova namaska vremena još od vremena Poslanika, salallahu alejhi ve seleme, određena u islamu i objašnjena na jasan način.

Uzvišeni Allah ne obavezuje čovjeka o teškim stvarima niti o stvarima koje je nemoguće spoznati ili ih praktikovati. Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, je rekao: *"**Poslan sam sa ispravnom i lakom vjerom.**"*[1]

Vjera je laka, naročito kada je riječ o obavezama koje pripadaju svim muslimanima kao što je namaz. Namaz je od opštih obaveza svakog muslimana, tako da njegovo poznavanje i poznavanje njegovih vremena ne smije biti složeno i teško, da bi svaki musliman imao mogućnosti da ih spozna i primijeni bez poteškoća.

Nije moguće da Milostivi Gospodar naredi nešto ljudima, a zatim, da ne ukaže šta je ustvari to što im je naređeno, i da zatim od roba traži polaganje računa za to! Uzvišeni u Kur'anu kaže: **"Allah nijednu osobu ne opterećuje preko mogućnosti njene..."**[2]

Ibn Tejmije, rahimehullah, je o onima koji koriste matematičke proračune za određivanje pravca kible (koja je u određenim aspektima slična pitanju spoznaje namaskih vremena, jer su obje ove stvari potrebne svakom muslimanu, i uslovi su namaza) rekao: *"...Ako neko kaže: 'Može čovjek da odredi pravac kible time što će sa svog čela i nosa odrediti dijagonalu u pravcu kible,' kažemo mu: Mora obavezno postojati neki način za spoznaju ove stvari, jer nas Allah nije ničim obavezao a da nam nije pokazao put spoznaje te stvari. Ali, kao što je poznato, ove metode (za određivanje pravca kible) koristi mali broj ljudi, međutim u njima je mnogo grešaka, dok obaveza okretanja prema kibli je opšta obaveza svakog muslimana. Dakle, ova spoznaja koja je obaveza svakog muslimana ne može biti toliko sakrivena da se ne može shvatiti osim*

[1] Hadis prenose Ahmed i Taberani, a sahihom ga je ocijenio Albani.
[2] Sura El-Bekare, ajet 286.

slijeđenjem komplikovanih metoda, koji su teški ili nemogući za ljude u većini slučajeva. Dakle, oni koji slijede ovaj put (a ne put Poslanika, salallahu alejhi ve seleme) govore bez znanja, i pored toga su kontradiktorni jedni drugima..." [1]

Tako je i sa pitanjem namaskih vremena! Njihovo poznavanje ne može biti nešto skriveno što znaju samo određeni ljudi, zato što je Allah učinio namaz svima obaveznim. Kao rezultat toga svi moraju i da spoznaju namaska vremena. Zato, svako ko tvrdi da poznaje namaska vremena ali ne na Poslanikov, salallahu alejhi ve seleme način, griješi. Kao što danas postupaju ljudi koji namaska vremena određuju matematičkim proračunima. Ovo je dug put, težak, koji se ne slaže sa islamskim olakšicama, zastrašujući, jer te vrlo lako može odvesti daleko od istine. Čak, stvarnost je potvrdila ovu zabludu što ćemo i dokazati kasnije u knjizi.

Krajnji zaključaj je: poznavanje namaza i njegovih vremena je stvar omogućena svakom čovjeku koji je pročitao argumente o tome.

Muslimani su još od vremena Allahovog Poslanika, salallahu alejhi ve seleme, poznavali namaska vremena, onako kako im je Džibril, alejhi selam, dostavio kada je došao Poslaniku, salallahu alejhi ve seleme i ukazao mu na namaska vremena, tako je i Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, postupio, čak su i učenjaci ukazali na ova vremena u knjigama fikha.

Također, oni su poštovali ova vremena, sve dok se nisu pojavili ljudi koji su htjeli da pokažu da su obazriviji po pitanju namaskih vremena pa su uveli nove metode u njihovoj spoznaji ostavljajući iza leđa poslaničku metodu.

Počeli su da koriste matematičke proračune tvrdeći da je to najprecizniji način da se utvrde namaska vremena. A kao rezultat ostavljanja sunneta Poslanika, salallahu alejhi ve seleme, pogriješili su u mnogim stvarima!

Oni su, da bi prilagodili islam matematici doveli muslimane u tešku i bezizlaznu situaciju, zaboravivši da islam nema potrebe za matematikom čak i kada je matematika tačna, jer je cilj islama da olakša stvari a ne da oteža ljudima. Kada bi Uzvišeni Allah naredio ljudima da spoznaju

[1] Medžmu'ul Fetava 22/211-212.

namaska vremena putem matematike to bi bila teška obaveza za većinu ljudi.

Zašto da slijedimo teške, duge i nesigurne metode, imajući najprostiji islamski način, u kome, čak i ako pogriješimo bez namjere, Allah će oprostiti inšAllah.

Rekao je Ibn Tejmije rahimehullah: *"Mi smo pokazali da možemo dati odgovor za svaki islamski propis koji nam je donio Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, bez matematičkih proračuna pa makar ti proračuni bili tačni. Mi smo već kazali, da bi neko spoznao islam nije potrebno da ima znanja o stvarima koja su u posjedu nemuslimana, pa makar ona bila tačna. Pored toga, matematički načini su duži, nama je Allah dovoljan, a On nam je olakšao i uprostio propise. Tako je u svakoj stvari koju je Milostivi Allah objavio Poslaniku, salallahu alejhi ve seleme, npr: poznavanje pravca kible, poznavanje namaskih vremena, poznavanje pojavljivanja zore ili poznavanje pojavljivanja mladog mjeseca! Sve ove stvari se mogu spoznati na način na koji su to radili ashabi i njihovi dobri sljedbenici bez ikakve potrebe za drugim načinima. Ljudi su izmislili druge metode, i većina njih misli da se šerijat ne može spoznati bez njih (izmišljenih stvari) a to je posljedica njihovog negiranja istine. Kao što jedna od grupa smatra da se određivanje kible ne može spoznati bez spoznaje meridijana i paralela. Ovo su stvari koje se lako i logično spoznaju, ali spoznaja kible kod muslimana ne ostaje na tome."*[1]

Također je rekao za one koji koriste druge načine mimo načina Poslanika, salallahu alejhi ve seleme, da spoznaju istinu: *"...ovo što oni govore je ili neispravno ili otežavajući način, koji onog koji traži istinu udaljava sa pravog puta. Dakle oni nisu spašeni ili grijeha zbog udaljavanja čovjeka od istine, ili težeg puta koji umara onoga ko traži istinu, imajući mogućnost da do istine stigne na lakši način. Selefi su ovo uporedili sa čovjekom kome se kaže: 'Gde je tvoje uho? Pa on podigne visoko svoju desnu ruku savije je oko glave i onda dotakne svoje lijevo uho, dok je mogao da dodirne desno uho desnom rukom ili lijevo uho lijevom rukom."*[2]

[1] Medžmu'ul Fetava 9/215.
[2] Medžmu'ul Fetava 9/153.

Da bi konkretnije objasnili ovu meselu, moramo znati da oni koji su određivali kalendare nisu islamski učenjaci, nego eksperti na polju egzaktnih nauka! Oni su dva puta pogriješili.

Prvi put što nisu upotrijebili poslaničku metodologiju za spoznaju namaskih vremena, i drugi put kada su islamu navukli njihove naučne termine. U vremenu Poslanika, salallahu alejhi ve seleme, nije bila poznata ova vrsta zalaska sunca koji oni nazivaju "astronomski zalazak", niti ova zora koju oni nazivaju "'astronomsko svitanje". Ovi termini kao: "astronomski zalazak" ili "astronomsko svitanje", ne slažu se sa onim što su ashabi Allahovog Poslanika, salallahu alejhi ve seleme, poznavali, jer je Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, nazivao zorom svjetlo koje se pojavi na istočnom horizontu sa određenim detaljima o kojima ćemo kasnije govoriti. Dok, naši savremenici zorom nazivaju momenat kada je sunce na određenom stepenu ispod istočnog horizonta iako se na horizontu ne primećuje ni malo svjetlosti. Takođe, Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, je zalaskom sunca nazivao momenat kada sunce nestane iza zapadnog horizonta bilo da je horizont planina, brdo, polje ili more! Dok ovi, zalaskom sunca nazivaju momenat kada sunce bude ispod zamišljene linije horizonta što je povezano sa geografskim koordinatama, bez obzira na planine, brda ili polja. Čak smo od određenih ljudi čuli kad im se kaže da je sunce zašlo, da oni kažu kako nije zašlo nego je iza planine (planina mu smeta). Pa ako suncu smeta planina koja je dio zemlje, da li će onda po njima sunce nekada zaći?! Jedno je sigurno, da Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, i ashabi nisu poznavali ove stvari koje ovi uzimaju u obzir, za spoznaju namaskih vremena. Zato kažemo da ima velike razlike između islamskih i naučnih termina o spoznaji namaskih vremena. Tako su oni sastavili ove kalendare, ne bazirajući se na islamske termine za namaska vremena, nego na naučne termine. Dakle, izlazak sunca u islamu nije taj isti izlazak o kome ovi ljudi govore, niti podne, niti zalazak sunca niti jacijsko crvenilo na nebu.

Stalnoj komisiji za fetve je od određenih službenih autoriteta postavljeno sljedeće pitanje: Vrijeme za obavljanje sabaskog namaza nastupa kada se u zoru razlikuje bijela nit od crne. Eksperti koji se bave astronomskim studijama u Jordanu kažu da se svitanje dijeli na tri vrste:

1. Astronomsko svitanje.
2. Morsko svitanje.
3. Civilno svitanje zore.

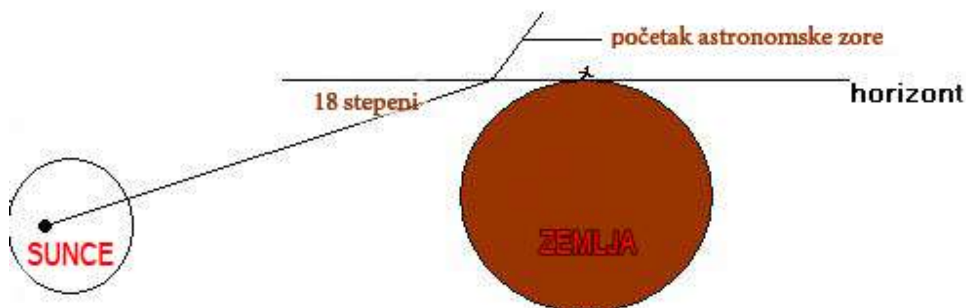
Pitanje koje se nameće glasi: Svitanje u kome se klanja sabahski namaz u Saudijskoj Arabiji, da li pripada jednoj od ove tri vrste? Tražimo mišljenje učenjaka o ovom pitanju.

Odgovor:
"Po islamu vrijeme za sabah nastupa kada počne da se razlikuje bijela nit od crne. Ova bjelina je bjelina koja se pojavi horizontalno u tami istočnog horizonta. To je prirodna pojava koja se dešava u jednoj određenoj vremenskoj distanci prije izlaska sunca. Uzvišeni Allah je tu pojavu učinio znakom koji po šerijatu označava završetak noći, a nastupanje vremena za post i nastupanje namaskog vremena! Dakle, to je po šerijatu granica odvajanja između noći i dana. Njime su povezani ibadeti koji su naređeni noću i danju.
U islamu nije dozvoljeno da se muslimani u određivanju vremena njihovih ibadeta oslanjaju na astronomske proračune. *Takođe, podjela zore na tri vrste i imenovanje svake vrste posebnim imenom nema nikakve osnove u vjeri! Ovo su novi termini koje su donijeli određeni ljudi, i oni se ne uzimaju u obzir u određivanju vremena ibadeta."*[1]

Takođe, ono što potvrđuje njihovu grešku je činjenica da su oni kontradiktorni u određivanju sabahskog i jacijskog namaza, štaviše i po pitanju drugih namaza. Dok, u opisu nastupa vremena sabahskog namaza, islamski umet se ne razilazi. Onda, odakle ove kontradiktornosti kod ovih ljudi?! Ovo pokazuje da oni zaista ne poznaju svitanje zore kao islamski termin, jer nije logično da muslimani danas budu kontradiktorni u jednoj meseli u kojoj to nikada prije nisu bili. Ova razilaženja dolaze kao rezultat ostavljanja sunneta i oslanjanja na proračune radi određivanja namaskih vremena.

Dakle, sve astronomske metode izračunale su sabahski i jacijski namaz, ne gledanjem pojavljivanja bjeline niti nestanka crvenila na zapadu, već izračunavanjem ugla koje pravi sunce sa linijom horizonta kada se nalazi ispod njega. Ovdje se ne radi o posebnim računanjima za mjesta koja ćemo spomenuti, nego se radi o različitim metodama računanja. Svaka od njih vrijedi za one koji su je izmislili za izračunavanje namaskih vremena na svakom mestu svijeta.

[1] Fetava El-Ledžneti Ed-Daimeh 1/125,126 br. fetve 3779.

Ova skica pokazuje ugao koji se formira kada se sunce nalazi ispod horizonta. Ugao, na koji se baziraju oni koji izrađuju kalendare.

I pored toga, ova vremena koja su odredili za sabahski namaz, takođe i za jaciju u određenim mjestima i periodima, su pogrešna jer se ne slažu sa stvarnošću niti sa opisom koji je dao Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, za svitanje i jaciju, što ćemo iznijeti u drugom dijelu knjige. Pogledajte sada njihove kontradikcije u ovom određivanju:

1. Egipatski eksperti su odredili da je ugao sunca za zoru 19,5° stepeni, a za jaciju 17,5°.
2. Islamska organizacija Sjeverne Amerike: ugao sunca za zoru 15° stepeni, za jaciju također 15°.
3. Svijetski islamski savez: ugao sunca za zoru 18° stepeni, za jaciju 17°.
4. Univerzitet islamskih nauka u Karačiju: ugao sunca za zoru 18°, za jaciju također 18° stepeni.
5. Kalendar Umul Kurra koga danas sledi i Saudijska Arabija (o kome su se oglasili i sami saudijski autoriteti rekavši da u njemu ima grešaka, što ćemo navesti u nastavku knjige): ugao sunca za zoru 19° stepeni; dok su za jaciju odredili 90 minuta poslije zalaska sunca izuzev ramazana kada je razlika između akšama i jacije dva sata.

Profesor Abdul Melik Ali El-Kulejb, direktor za praćenje klimatskih i atmosferskih okolnosti na civilnom aerodromu u Kuvajtu je sam studirao pitanje svitanja zore. U ovoj njegovoj studiji, između ostalog on kaže: "Složili su se astronomi i eksperti za atmosferu da se, kada se sunce nalazi 17-18° stepeni ispod horizonta, ne može se vidjeti nikakva svijetlost zore na istoku." Ovo je preuzeto iz američke i britanske enciklopedije! Takođe je u njegovoj studiji rekao da se prilikom potvrde i ove pojave bazirao i zapažanja poznatog Grinič Observatorija.

Ove razlike u stepenima koje smo naveli možda na neke ljude neće ostaviti neki poseban utisak, možda će neko reći da je to mala razlika...

Eksperti kažu da razlika od 2,5° stepena za mjesta pored ekvatora znači 10 minuta razlike. Dok je za mjesta kod sredozemnog mora ova razlika 25 minuta! A ona se još više povećava kada su u pitanju Sjeverna Evropa i Kanada. To nije mala razlika. Ako ona npr. iznosi deset minuta a ti tada klanjaš sabahski sunnet, taj ti namaz neće biti primljen jer si ga klanjao prije vremena! A kada je razlika veća pa čovjek klanja sabahski farz prije vremena?! Ili kada odlaže akšam misleći da jacija još nije nastupila...!

Pored ovih kontradiktornosti običan čovjek je u dilemi. Kao onaj koji se nađe na raskršću gdje ima četiri puta pa ne zna koji da odabere, ne zna kojom metodom do cilja! Da li je moguće da sva četiri puta vode pravom cilju?! To je nemoguće. Rješenje je mnogo jednostavno. Rješenje je da musliman spozna određivanje vremena kao što je propisano u islamu, na jednostavne načine koji važe za svako vrijeme, mjesto i društvo. Nemamo nikakve potrebe za ovim kontradiktornostima, koje muslimane vode u nesuglasice, a mnogi od njih upadaju u rizik obavljanja njihovih namaza prije vremena!

Pojašnjenje namaskih vremena po islamu i problema s kojima se ljudi susreću prilikom njihovog određivanja, slijedi u drugom poglavlju ove knjige.

DRUGO POGLAVLJE

ODREĐIVANJE NAMASKIH VREMENA PO ŠERIJATU

1. Podnevsko vrijeme

Početak podne namaza je kad se sunce pomjeri sa zenita, a njegov kraj je kad nastupi ikindijsko vreme. Dokaz ovome je hadis koji prenosi Ebu Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, rekao: *"**Namaz ima svoj vremenski početak i kraj! Početak podnevskog vremena je kad se sunce pomjeri sa zenita, a posljednje vrijeme je kada nastupi vrijeme ikindije. Početak ikindije je kada nastupi njeno vrijeme a kraj je kada požuti sunce. Početak akšama je kada sunce zađe a kraj je kada nestane svijetlosti na horizontu (na zapadnom horizontu). Početak jacije je kada nestane svjetlosti na horizontu a njen kraj je u sredini noći. Početak sabah namaza je kada svane zora a njen kraj je kad se pojavi sunce.**"*[1]

Rekao je Ibn Hazm rahimehullah: *"Početak podnevskog namaza je kada se sunce pomjeri sa zenita i krene ka zapadu. Nije dozvoljeno da se namaz klanja ranije jer namaz nije ispravan prije ovog vremena. Zatim, ovo vrijeme traje sve dok sjenka objekta ne postane tolika kao objekat, ne računajući sjenku koja je bila na početku podneva, nego se računa sjenka koja je nad tom sjenkom."*[2]

Rekao je ibnu Abdul-Berr: *"Složili su se islamski učenjaci, da je početno vrijeme podnevskog namaza čim se sunce pomjeri sa zenita. To je vrijeme kada počinje povećavanje sjenke objekta nakon što je ona bila maksimalno umanjena, bilo da se radi o ljetu ili zimi, iako se dužina sjenke razlikuje ljeti i zimi! **Kad se jasno vidi da se sunce pomjerilo sa zenita, na osnovu onog što smo kazali ili na neki drugi način, onda je nastupilo vrijeme podnevskog namaza.** O ovome nema razilaženja među učenjacima."*[3]

Rekao je imam Nevevi rahimehullah: *"Kad kažemo pomjeranje sunca sa zenita mislimo na ono što mi vidimo golim okom, ne njegovo stvarno*

[1] Prenose Tirmizi, Tahavi, Darekutni, Bejheki i dr.
[2] El-Muhalla 2/197.
[3] El-Istizkar 1/24.

pomjeranje jer ono nastaje prije nego ga mi vidimo, ali se to ne uzima u obzir. Obaveza namaza i nastupanje njegovog vremena su povezane sa pomjeranjem koje mi vidimo! Primjer: Ako neko donese početni tekbir za podnevski namaz prije nego što se vidi da se sunce pomjerilo sa zenita, pa se sunce pomjeri nakon početnog tekbira ili u toku donošenja tekbira, njegov namaz nije ispravan iako je početni tekbir donešen nakon što se sunce pomjerilo ali nije donešen kad ga mi vidimo! Također i sabah! Ako neko nastoji da sazna kada je nastupilo vrijeme sabaha (na neki drugi način mimo načina Poslanika, salallahu alejhi ve seleme) i bude ubijeđen da je početni tekbir donio nakon nastupanja vremena (po njegovom) ali u jednom periodu kada se svitanje zore ne može uočiti golim okom, to mu se ne naziva sabahskim namazom!" [1]

U enciklopediji fikha se kaže: *"Nema razilaženja među fekihima da je prvo vrijeme podnevskog namaza kada se sunce pomjeri sa zenita ka zapadu, i nije dozvoljeno da se podne klanja prije ovog vremena. Pomjeranje sunca sa zenita se može primjetiti ako zabodemo jedan pravi štap u zemlju još dok je sunce na istoku. Sve dok se sjenka smanjuje onda sunce nije stiglo do zenita. A kada objekat nema sjenke ili se sjenka smanji na minimum, onda je sunce u zenitu. Ovo je zabranjeno vrijeme za namaz! Kad se sjenka pomjeri sa zapadne na istočnu stranu i počne da se povećava onda se sunce pomjerilo iz zenita, krenulo ka istoku i nastupilo je vrijeme podnevskog namaza. Dokaz da podnevsko vrijeme nastupa pomjeranjem sunca iz zenita je hadis od Džibrila alejhi selam, kojeg ćemo kasnije spomenuti."* [2]

Dalje se navodi: *"Učenjaci su složni da podnevsko vrijeme nastupa kada se sunce pomjeri sa zenita tj. kada se sunce pomjeri sa sredine neba ka zapadu! Ako osoba počne klanjati prije nego što se sunce pomjeri sa zenita tj. ako se sunce pomjeri nakon što je ona počela klanjati, namaz joj nije prihvaćen. Pomjeranje sunca sa zenita se poznaje tako što se sjenka povećava nakon što je bila maksimalno skraćena, jer, kad se sunce pojavi na istoku ono svakom objektu formira sjenku ka zapadu, i što se više podiže i putuje ka zapadu sjenke objekata su sve kraće sve dok se ne skrate na minimum ili dok sasvim nestanu. A kada se sjenka počne bar malo povećavati ka istoku, to ukazuje da se sunce pomjerilo sa zenita i nastavilo ka zapadu!*

[1] El-Medžmu'u 3/21.
[2] Enciklopedija fikha 7/172.

Rekao je imam Nevevi rahimehullah: 'Ako želiš da spoznaš pomjeranje sunca sa zenita, zabodi jedan štap u zemlju a zatim obilježi dužinu sjenke, i posmatraj. Ako se sjenka skraćuje, to ukazuje da se sunce nije pomjerilo sa zenita, pa nastavi sa posmatranjem sve dok sjenka počne da se povećava! Tada se sunce pomjerilo sa zenita.'
Dužina sjenke dok je sunce u zenitu se razlikuje u zavisnosti od mjesta i godišnjih doba! Sjenka u vremenu kad je sunce u zenitu tokom ljeta je najkraća, onda kada je dan najduži! Dok, zimi kad je sunce u zenitu sjenka je najduža, onda kad je dan najkraći!
Također, sjenka se razlikuje i na osnovu mjesta! Što je mjesto bliže ekvatoru, to je sjenka kraća dok je sunce u zenitu."[1]

Rekao je Hatab Er-Ruajni rahimehullah: *"Početno vrijeme je kada se sunce pomjeri sa zenita, a to se spoznaje povećavanjem sjenke, jer je sjenka na početku dana duga! Onda se ona skraćuje sve dok je sunce na istoku i putuje ka zenitu. A kada sunce već pređe na zapadnu stranu onda se sjenka povećava, i to se naziva 'zeval*[2]*'. Ali, dužina sjenke mora biti izrazito povećana! Onda nastupa vrijeme podnevskog namaza."*[3]

Rekao je Es-San'ani rahimehullah: *"Početak podneva je kada se sunce pomjeri sa zenita kao što govore spomenuti hadisi! Ali, predaja od Ibn Abbasa i jedna od Džabirovih predaja (u Džibrilovom, alejhi selam, hadisu) govore nešto dodatno kada kažu: '**…A sjenka je bila poput kaiša na sandali.**' Ovo je objašnjenje koje govori o sigurnom nastupanju podneva, jer se prelazak sunca ka zapadu ne može nikako primijetiti osim povećanjem sjenke. A najmanja distanca kojom se može uočiti povećanje sjenke je poput kaiša na sandali, a taj kaiš je blizu dva prsta."* [4]

U knjizi *"El-Jevakit fi ilmil Mevakit"* rekao je El-Karafi: *"Poznato je da je jedan od 'evlija', tvrdio da je čuo pomjeranje sunca sa zenita pa je sa ljudima obavio podnevni namaz, međutim, sunce se - bazirajući se na pogled golim okom, pomjerilo tek kasnije! Karafi ga je ukorio za taj namaz u tom vremenu rekavši mu: 'Istina je da se taj namaz mora obnoviti, jer nam je Uzvišeni naredio da obavljamo namaz u vremenu čiji se nastup jasno vidi uočava pogledom. Ne može biti vrijeme zeuala (vrijeme kada se sunce pomjeri sa zenita), koje spoznaju samo meleki i*

---

[1] Enciklopedija fikha 24/54.
[2] Zeval – vrijeme tj. trenutak kada se Sunce nalazi u zenitu, tačno po sredini neba.
[3] Mevahibul Dželil li šerhil Muhtesar El-Halil 2/11.
[4] El-Jevakit fi ilmil Mevakit 34-35.

'evlije' njihovom inspiracijom, razlog za obavljanje obaveznih namaza. Čak i kada bi neko od 'evlija' bio u stanju da poleti sat vremena prije zore i da sa neba vidi svitanje, ili sunce, nije mu dozvoljeno da sabah klanja u tom vremenu, jer zora koju je Allah, subhanehu ve teala, odredio kao znak za dozvoljenost obavljanja namaza je ona zora koju mi vidimo sa površine zemlje!'"[1]

Šejh Albani je u svojoj knjizi "Lanac vjerodostojnih hadisa" spomenuo sljedeći hadis: *"Rekao je Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme: '**Najodabraniji robovi kod Allaha su oni koji prate sunce, mjesec , zvijezde i sjenke** (radi spoznaje namaskih vremena) **radi spominjanja Allaha.**'"*

Zatim je šejh Albani rekao: *"Iskoristiću priliku da govorim o ovom hadisu i o njegovom značenju. Učenim ljudima nije nepoznato da je ezan jedno od islamskih obilježja. O njegovoj vrijednosti je prenešeno mnogo hadisa u vjerodostojnim knjigama, knjigama sunneta a i drugim knjigama! Ovaj hadis sam ovdje iznio radi dvije stvari:*
Prvo, da bi se potvrdio njegov lanac prenosilaca. Također, da se vidi da li su oni koji su ocijenili ovaj hadis pogodili ili su pogriješili! Zatim, da bi mu nakon toga dali ocjenu koja mu pripada na osnovu pravila hadiskih znanosti. Ja sam mu dao ovu ocjenu, nadajući se će Uzvišeni Allah podariti uspjeh na istini kojom je On zadovoljan!
*Drugo, da bi smo se podsjetili u kakvo je poniženje i omalovažavanje zapao ovaj islamski propis u određenim džamijama, u kojima je obaveza da ezan uče muezini, a oni su izabrali ezan preko radija, prenoseći ga putem mikrofona preko zvučnika na minari! **Taj ezan se uči na osnovu astronomskog određivanja namaskih vremena, koje se ne slaže sa islamskim određenjem kod većine namaskih vremena i na mnogim mjestima. Mi smo se uvjerili da se sabaski ezan uči 15 minuta a i više prije nastupa sabahskog vremena! Ova razlika je u zavisnosti od mjesta. Podnevski ezan se uči 15 minuta prije vremena. Akšam oko deset minuta nakon zalaska sunca, a jacija oko pola sata kasnije.** Ova stvar kao što vidimo je razlog da se neki namazi klanjaju prije vremena što je pogrešno, a razlog je jasan, nepoznavanje islama i oslanjanje na astronomiju i njena izračunavanja koja su oprečna islamu. Ovo je navelo neke muezine koji se nisu zadovoljni ezanom preko radija, da sami uče ezan, ali apsolutno ne poznavajući namaska vremena koja se na osnovu šerijata određuju **pogledom, golim okom!** Stvar koju može spoznati*

[1] Mevahibul Dželil li šerh Muhteser El-Halil 2/15.

svako, ne praveći razliku između nepismenih i pismenih, samo ako se spozna na osnovu islamskih propisa. Npr: zora sviće kada se pojavi i proširi se svjetlost na horizontu. Podne nastupa kad se sunce pomjeri sa zenita. Ikindija nastupa kada sjenka svakog objekta bude iste dužine kao i objekat, dodajući početnu sjenku iz 'zevala'. Akšam nastupa kada sunce zađe i nestane ispod horizonta, i jacija kada nestane crvenila na zapadu. Nema sumnje da se ova vremena razlikuju od mjesta do mjesta, zavisno od meridijana i paralela gdje se nalaze! Takođe, razlikuju se i na osnovu visine mjesta. To su stvari koje muezin treba uzeti u obzir!"[1]

Ako pogledaš kalendar (takvim, vaktiju) primjetićeš da se vrijeme podnevskog namaza ne slaže sa onim što smo spomenuli!

Dokaz za ovo što govorimo je realnost. Svako ima mogućnost da provjeri ono što su rekli Imam Nevevi i ostali da bi uvidio grešku.

Ova greška je nastala zato što su oni mislili da je vrijeme podneva kada je sunce u zenitu, a ne kada se pomjeri sa zenita! Oni vrijeme za podne namaz određuju tako što izračunaju sredinu vremena od izlaska do zalaska sunca. To je po njihovom vrijeme podne namaza!

Neko će možda reći: Slažemo se sa ovim, ali mi možemo sačekati još pet minuta kako bi uočili da se sunce pomjerilo sa zenita, jer sunce ne stoji na jednom mestu ni sekundu.

Trebamo znati da je zeval i povećanje sjenke ono kada mi vidimo golim okom! Dokaze i govor učenjaka o ovome smo već spomenuli. A nije zeval ono što se računa sekundama ili djelovima jedne sekunde, jer nam Uzvišeni Allah nije naredio da sjenku mjerimo milimetrima. Kada bi nam Milostivi Gospodar to naredio, to bi bilo zaista teško. To je stvar koja se ne slaže sa olakšicama islama!

Primjer: Dana 7. Oktobra 2008. u Tirani sam određivao vrijeme podne namaza putem sjenke pa sam zaključio sljedeće: Podne je nastupilo u 12:50, dok u aktuelnom kalendaru stoji: 12:34. Dakle, razlika je 16 minuta. Ovo nije mala razlika! Muslimani moraju biti pažljivi po pitanju njihovih namaza. Normalno, rezultati se mijenjaju shodno godišnjoj dobi, zato se mora češće provjeravati!

[1] Lanac vjerodostojnih hadisa, hadis: 3440.

Pohvalno je da se podne namaz odloži u vremenu velikih vrućina! Od Enesa Ibn Malika radijallahu anhu se prenosi da je rekao: ***"Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, je odlagao podne namaz u vremenu velikih vrućina sve dok je postalo svježije, a kada bi vrijeme bilo svežije onda bi požurio sa namazom!"***[1]

Takođe, Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, je rekao: ***"Kada nastupe velike vrućine, odložite namaz sve dok malo ne zahladi, jer velika vrućina je od razbuktalosti Džehenema."***[2] Ovog su mišljenja Ibn Mubarek, Ahmed i Ishak.

2. Ikindijsko vrijeme

Vrijeme ikindije nastupa kada je sjenka ista kao i njen objekat!

"Od Džabira, radijallahu anhu, se prenosi da je Džibril, alejhi selam, došao Allahovom Poslaniku, salallahu alejhi ve seleme, i rekao mu: 'Ustani i klanjaj!' Pa je ustao da klanja a sunce se već pomjerilo sa zenita.
Zatim mu je došao u vremenu ikindije i rekao mu: 'Ustani i klanjaj!' Pa je Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, klanjao ikindiju a sjenka je bila kao i njen objekat.
Onda mu je došao u vremenu akšama i rekao mu: 'Ustani i klanjaj!' Pa je klanjao kada se sunce sakrilo iza brda.
Zatim mu je došao u vremenu jacije i rekao mu: 'Ustani i klanjaj!' Pa je klanjao jaciju kada je nestao šefek[3]!
Pa mu je za sabah opet došao i rekao mu: 'Ustani i klanjaj!' Pa je klanjao sabah kada je zabijelila zora.
Onda mu je i sjutradan dolazio i govorio mu za podne 'Ustani i klanjaj!' Pa je klanjao kad je sjenka bila kao i objekat.
Zatim, za ikindiju, pa je Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, klanjao kada je sjenka bila dvostruko veća od objekta.
Zatim mu je došao za vrijeme akšama, u istom vremenu bez promjene. Zatim mu je došao za jaciju kada je prošla polovina noći (ili je reko:

[1] Prenosi Nesai.
[2] Prenosi Buhari, Muslim i ostali.
[3] Rumenilo na Zapadu nakon zalaska sunca.

jedna trećina noći). Zatim mu je za sabah došao kada se skoro razdanilo! A zatim mu je rekao: Između njih ima vremena[1]*."*[2]

Ovo je mišljenje većine učenjaka u vezi sa nastupom ikindijskog vremena. Takođe, postoji i jedna predaja od Ebu Hanife koju nam prenosi imam Tahavi.

Kraj ikindijskog vremena je kada sunce porumeni i krene da zalazi, kao što je navedeno u gore spomenutim hadisima.

Argument za ovo su i riječi Allahovog Poslanika, salallahu alejhi ve seleme: ***"Ko stigne na makar jedan rekat ikindije pre nego li sunce zađe, stigao je na ikindiju."***[3]

Ovo je mišljenje većine učenjaka. Također je mišljenje i imama: Ebu Hanife, Ebu Jusufa, i Muhammeda Ibnul Hasena. Međutim, nije dozvoljeno odlaganje ikindije dok sunce porumeni tj, pred sam akšam, osim u stanju nužde. Jer je Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, rekao: **"To je namaz munafika, sjedi čekajući sunce, sve dok sunce ne dođe između šejtanovih rogova, onda ustaje i brzo klanja četiri rekata u kojima malo spominje Allaha."**[4]

Mišljenje da je odlaganje ikindije mekruh prenosi Tirmizi od Abdullaha ibn Mubareka, Šafije, Ahmeda, i Ishaka, a istog je mišljenja i Ibn Hazm.

Namaz ikindije je srednji namaz.

U borbi na hendeku, Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, je rekao: ***"Da im Allah napuni njihove grobove i kuće vatrom što su nas odvratili od srednjeg namaza sve dok je sunce zašlo."***[5]

A u jednom predanju kod imama Muslima, Ahmeda i Ebu Davuda stoji da je Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve selem, rekao: ***"Odvratiše nas od srednjeg namaza, namaza ikindije."***

[1] Tj. između vremena koje mu je jučer naredio i vremena koje mu danas naređuje.
[2] Prenosi Ahmed, Nesai, Tirmizi i dr.
[3] Muttefekun alejhi.
[4] Prenosi Džemat osim Buharije i Ibn Madže.
[5] Muttefekun alejhi.

Prenešeno je puno vjerodostojnih hadisa sa istim značenjem, i to je mišljenje većine učenjaka.

3. Akšamsko vrijeme

Početak akšama je kada sunce zađe, dok je zadnje vrijeme kada nestane *šefek*[1]. Dokaz za ovo su predhodno navedeni hadisi. Takođe je dokaz i hadis Seleme, radiallahu anhu, u kome kaže: ***"Klanjali smo akšam sa Poslanikom, salallahu alejhi ve seleme, kada se sunce prekrilo zastorom (brda)."***[2]

Rekao je ibn Redžeb u komentaru ovog hadisa: *"Značenje Seleminih riječi: '**…kada se sunce prekrilo zastorom (brda)**' znači: kada je sunce nestalo iz vida ljudi krijući se iza zemlje."*

Selemin hadis je takođe preneo i imam Muslim, njegov tekst je: ***"Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, je klanjao akšam kada bi sunce zašlo i sakrilo se iza zastora (brda)."***

Također ga prenosi i Ebu Davud, njegov tekst je: ***"Klanjao bi ga kada sunce zađe, kada nestane njegov gornji dio."***

Rekao je Ibn Redžeb: *"Ovaj hadis i onaj prije njega jasno kazuju da akšamski namaz i iftar nastupaju odmah poslije zalaska diska*[3] *sunca. U ovome se slažu svi učenjaci. Ovo je rekao ibn Munzir i drugi. Rekli su učenjaci našeg mezheba (Hanbelije), Šafije i ostali: Ne uzima se u obzir jako rumenilo poslije pada sunčevog diska i njegovog sakrivanja sa očiju ljudi, ali, ako njegovi zraci i dalje ostanu na zidovima kuća ili brdima, onda se to uzima u obzir.*
Imam Tahavi kaže da su određeni ljudi postavili uslove za početak akšama, ne samo zalazak sunca nego i pojavljivanje zvijezde. Imam Tahavi nije spomenuo ko su ti ljudi! Biće da je to mišljenje zabludjelih grupacija od rafidija i ostalih. Nijedan od učenjaka koji se uzimaju u obzir ovo nije spomenuo."[4]

---

[1] Rumenilo na zapadu nakon zalaska sunca.
[2] Prenosi Buhari.
[3] Misli se na prečnik Sunca.
[4] Fet'hul Bari, od Ibn Redžeba 3/160-161.

Pratio sam vrijeme zalaska sunca nekoliko mjeseci za redom u Tirani i primetio sam da vrijeme akšama nastupa 4 do 15 minuta prije nego što je to navedeno u takvimu, zavisno od godišnjeg doba, atmosfere i oblaka.

Rekao je Albani: *"Za prvu stvar (nastup akšamskog vremena) učenjaci su složni, dok se nisu složili u vezi sa njegovim krajem. Jedna grupa učenjaka je mišljenja da se akšam klanja samo u jednom vremenu, oslanjajući se na gore spomenuti hadis od Džibrila, alejhi selam, u kome se između ostalog kaže: '**Klanjao je namaz oba dana u isto vrijeme, kad je sunce zašlo.**' Ovo je mišljenje Ibn Mubareka i Šafije. Međutim, vjerodostojni hadisi govore da vrijeme akšama traje sve dok se ne pomjeri šefek. Ovo je drugo mišljenje Šafije u starom i novom mezhebu. Ovo je mišljenje takođe potvrdio veliki broj učenjaka Šafijskog mezheba, dok je ovo mišljenje odabrao i imam Nevevi u njegovoj knjizi 'El-Medžmu'. Dok, hadis Džibrila, alejhi selam, govori o najboljem vremenu akšama (a ne o dozvoljenom vremenu). Šefek je rumenilo na zapadu koje se pojavljuje nakon zalaska sunca. Dokaz tome su riječi Allahovog Poslanika, salallahu alejhi ve seleme: '**Vrijeme akšama je sve dok nestane svijetleći šefek.**'"*[1]

Imam Nevevi u njegovoj knjizi "El-Medžmu" je rekao: *"Opis šefeka odgovara crvenoj a ne bijeloj boji."*

Ibn Huzejme je u njegovoj knjizi jasno pojasnio ovu stvar prenoseći od Abdullaha Ibn Amra, da je Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, rekao: ***"Vrijeme akšama je sve dok nestane svijetleći šefek."*** Rekao je Albani: *"Ovaj hadis ima vjerodostojan lanac prenosilaca."* Ovog mišljenja (da je šefek rumeni) je većina fakiha i učenjaka jezika. I Bejheki je također sa vjerodostojnim lancem prenosilaca prenio ovaj hadis od Ibn Omera.

Rekli su Ebu Hanife rahimehullah, Muzeni i grupa fakiha, također i grupa učenjaka jezika, da šefek (koga Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, smatra posljednjim vremenom akšama) je bijelilo koje se pojavljuje nakon rumenila (na zapadu).

Rekao je imam Nevevi u komentaru Muslimovog Sahiha: *"...ali je prvo mišljenje ispravnije."*[2]

---

[1] Prenosi Muslim.
[2] Es-Semerul Mustetab, str 60.

Rekao je Albani: *"Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, za muezine koji uče ezan u pravo vrijeme, ali je njih u našem vremenu veoma malo! Malo njih ćeš naći da uče ezan na osnovu islamskog određivanja vremena, većina njih ga uči na osnovu astronomskog vremenskog određenja, upisanog u kalendare,* ***ali kalendari nisu tačni,*** *jer su oprečni realnošću. Npr: Danas 20 Muharrema 1406 h.g. sunce se rađalo sa vrha planine u 05:45, dok po kalendaru ministarstva vjere, sunce se rađa u 05:33. Ovo je zato što sam ja na brdu Hemlan, dok za one koji se nalaze u centru Amana izlazak sunca je sigurno još kasnije. Nažalost, oni ovdje uče sabahski ezan 20-30 minuta prije vremena. Kao posljedica toga u određenim džamijama klanjaju namaz i izlaze iz džamije a da još nije svanula zora. Ova nesreća je zahvatila mnoge islamske države poput Kuvajta, Maroka, Taifa i dr.*
Ovdje kod nas, ***akšamski ezan se uči otprilike 5-10 minuta nakon što je sunce zašlo.*** *Na umri prošlog ramazana, posjetio sam jednog brata u Medini pa sam se popeo na gornji sprat zgrade u kojoj on živi da vidim zalazak sunca. Mi smo postili, a muezin je proučio ezan 13 minuta nakon što je sunce zašlo."*[1]

Šejh Albani je na drugom mjestu također rekao: *"Zaista je žalosno kada vidimo danas mnoge ljude koji se suprotstavljaju sunnetu, jer većina njih svojim očima vidi zalazak sunca, a i pored toga ne iftare se sve dok ne čuju ezan u mjestu gdje žive, ne znajući, prvo: da oni koji uče ezan ne gledaju na zapad, nego se baziraju na astronomski kalendar, i drugo: da zalazak sunca može biti različit u jednom te istom mjestu zbog brda i dolina! Vidjeli smo ljude koji se iftare zbog toga što su čuli ezan, a sunce još nije zašlo."*[2]

Poželjno je da se sa akšamom požuri prije nego se pojave zvijezde. Dokaz su riječi Poslanika, salallahu alejhi ve seleme: ***"Moj umet će uvijek biti u blagodatima – ili u fitri – sve dok ne budu kasnili sa akšamom dok se zvijezde pojave."*** Ovaj hadis je ocijenio šejh Albani, ali ovo požurivanje nije oprečno dvorekatnom sunnetu koji se klanja prije akšama, jer nas je o tome obavijestio Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme.

[1] Lanac vjerodostojnih hadisa 6/279 hadis br 2780.
[2] Lanac vjerodostojnih hadisa 5/80 hadis br 2081.

Rekao je Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme: ***"Između svakog ezana i ikameta ima namaz."*** To je rekao dva puta, a treći put je dodao**:** ***"…za onog ko želi."***[1]

4. Jacijsko vrijeme

Početak jacijskog vremena je kada nestane šefek (rumenilo nakon zalaska sunca na zapadu, kao što smo već spomenuli). Dok je kraj jacijskog vremena sredina noći, kao što se navodi u gore spomenutim hadisima. Ovo je mišljenje Ibn Hazma. Također, ovo je preneseno i od Imama Malika.

Rekao je Ebu Seid El-Istaharij: *"Kada prođe 1/3 ili polovina noći vrijeme namaza je isteklo, i to je kaza. Ovo je ono što se shvata iz govora Imama Šafije u kome kaže: Kada prođe 1/3 noći, mislim da je namazu isteklo vreme."*

Argument Imama Šafije da je jacijsko vrijeme isteklo kada prođe 1/3 noći je hadis koji prenosi Aiša, radiallahu anha, gde između ostalog kaže:...***"Klanjajte jaciju u vremenu između nestanka šefeka i završetka 1/3 noći."***[2]

Međutim, dokazano je u gore spomenutim hadisima da jacijsko vrijeme traje do sredine noći, to je dodatak koji se treba prihvatiti. Također je ovo prenešeno i u drugim hadisima, kao npr. u hadisu kod Enesa, radiallahu anhu gdje kaže***: "Odložio je Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, jaciju sve do pola noći, zatim je klanjao i rekao: "Ostali ljudi su već klanjali i sad spavaju, a vi ste u namazu dok iščekujete namaz."***[3]

Što se tiče učenjaka koji kažu da jacijsko vrijeme traje sve do zore, našli smo samo dva dokaza.

Prvi hadis je hadis od Ebu Katade, da je Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, rekao: ***"Nije nemarnost (odlaganje namaza) radi spavanja, nego je nemarnost odlaganje namaza sve do nastupanja vremena sljedećeg namaza."***

---

[1] Prenosi Džemat.
[2] Prenosi Nesai.
[3] Prenose Buhari i Ahmed.

Ovom mišljenju se žestoko suprostavio Ibn Hazm i rekao: *"Ovaj hadis ne govori ono što oni misle! I mi i oni i svi učenjaci su složni da sabahsko vrijeme ne traje do podneva. Tako da, ovaj hadis ne govori da je vrijeme svakog namaza vezano za vrijeme sljedećeg namaza, nego govori da je onaj ko odloži namaz do isteka njegovog vremena upao u grijeh, i onda kada je namasko vrijeme povezano sa vremenom sljedećeg namaza, a i onda kada nije. Također, u hadisu se ne naziva nemarnim onaj ko odlaže namaz do isteka njegovog vremena, već onaj ko odloži svoj namaz do nastupa sljedećeg namaskog vakta."*

Drugi hadis! Od Aiše, radiallahu anha, se prenosi da je rekla: Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, je jednog dana toliko odložio jaciju da je prošao veliki dio noći pa su ljudi zaspali u džamiji. Zatim je klanjao i rekao: ***"Ovo je (pravo) vrijeme namaza, ali ne želim otežati mom ummetu."***[1]

Na osnovu spoljašnjeg značenja hadisa razumije se da je Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, klanjao jaciju nakon isteka polovine noći! Međutim, hadis ima drugo značenje! Rekao je Imam Nevevi: *"Cilj riječi koji se spominju u hadisu '...veliki deo noći' ne znače većina noći, nego znače mnogo od noći. Ovakvo objašnjenje je obavezno za ovaj hadis, jer Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, u hadisu kaže:* ***'Ovo je vrijeme namaza'*** *(poželjno). Ali nije dozvoljeno da se ovo shvati da se njegovim značenjem misli na drugu polovinu noći, jer nijedan učenjak nije rekao da je odlaganje jacije do poslije pola noći poželjno. Dakle, ovaj hadis uopšte ne govori da jacijsko vrijeme traje do sabaha, kao što tvrdi Tahavi."*

Noć se završava svitanjem realne zore. Ovo je Šafijski i mezheb svih učenjaka kao što je Imam Nevevi naveo u njegovoj knjizi "El-Medžmu".

Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, je volio odlaganje jacije (prenosi džemat) pa je i ljude podsticao na to! Rekao je: ***"Odložite ovaj namaz, jer je vas Allah odlikovao ovim namazom nad svim ostalim ummetima. Njega nije klanjao nijedan ummet prije vas!"***[2] Međutim, on ih nije uporno navodio da odlažu ovaj namaz, jer je njegovo odlaganje predstavljalo poteškoću.

---

[1] Prenose Muslim i dr.
[2] Prenosi Ebu Davud i Ahmed, sa ispravnim lancem prenosilaca.

Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve selem, nekada je odlagao a nekada je požurivao ovaj namaz!

Kad bi vidio da su se ashabi brzo sakupili tad bi ubrzao, a kad bi vidio da se polako sakupljaju tad bi ga odložio sve dok se ljudi ne sakupe[1].[2]

Pratio sam nastupanje jacijskog vremena u Tirani, Draču, Libraždu i u ostalim mjestima, pa sam primjetio da jacija nastupa jedan sat i pet minuta nakon zalaska sunca, po mišljenju svih učenjaka tj. onih koji govore da jacija nastupa kad nestane rumenila ili bijeline na zapadu. Ali, verujem da promjenom godišnjih doba mogu nastati promjene! Dok, kalendar pokazuje da jacija nastupa otprilike sat i trideset minuta poslije zalaska sunca, do dva sata tokom ljeta po nekim kalendarima.

5. Sabahsko vrijeme

Početak sabahskog vremena je kad se pojavi zora, kao što je već spomenuto u hadisima.

Rekao je Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme: ***"Nije zora ono što se pojavljuje ovako"*** pa je spojio svoje prste. Zatim je prste spustio i okrenuo ka zemlji! ***"Nego je zora ono što se pojavljuje ovako"*** pa je spojio svoja dva kažiprsta te otvorio svoje ruke šireći ih![3]

"Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve selem, je klanjao sabah namaz u galesu."[4]

Rekli su učenjaci jezika: "gales" se naziva posljednji mrak u noći koji se pomiješa sa svjetlom.

Samo je jednom Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve selem, klanjao kad se potpuno rasvijetlilo.

---

[1] Misli se na požurivanje sa početkom namaza, a ne na požurivanje u namazu.
[2] Prenose Buhari, Muslim i dr.
[3] Prenose Muslim i ostali.
[4] Muttefekun alejhi.

U jednom hadisu je Ebu Mesud El-Ensari rekao: *"**Klanjao je Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, sabah namaz u galesu. Zatim, jednom je klanjao kad se potpuno rasvijetlilo, a zatim do kraja njegova života je sabah klanjao u galesu.**"*[1]

Rekao je šejh Albani: *"Ponekad je Allahov Poslanik salallahu alejhi ve seleme, završavao sabah u galesu. Prenosi Aiša radiallahu anha: '**Žene vjernice su učestvovale na sabahskom namazu pokrivene svojom odjećom. Onda su se vraćale svojim kućama a da ih niko zbog galesa nije prepoznao.**'"*[2]

Ponekad je Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, završavao sabah nakon svitanja zore toliko koliko bi čovek mogao da prepozna lice svoga druga.

Kao što je rekao Ebu Berzeh El-Eslemi: *"Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, je završavao sabah kad je čovjek mogo da prepozna čovjeka pored sebe."*[3] [4]

U knjizi "Aridhatul Ahvezij" Ibnul Arabi je rekao: *"Učenjaci su složni da je klanjanje sabaha u galesu bolje, ali je poželjnije kad zalazi zora i pojavi se toliko da se može primjetiti golim okom! Dok, oni koji klanjaju na osnovu kretanja zvijezda prije nego se pojavi svijetlost zore oni su od novotara."*[5]

Rekao je Muhammed Tekijud-Din El-Hilali: *"Ko želi da na osnovu islama prepozna pojavu zore mora poznavati dvije stvari:*

Prva: Da detaljno prostudira hadise Poslanika, salallahu alejhi ve seleme, koji govore o razlici između lažne i istinite zore, govor ashaba, tabiina i govor velikih učenjaka.

Druga: Mora biti od onih ljudi koji su naučili da vide zoru! Kao što su muezini ili ljudi koji su dugo putovali pustinjom. Da bi pojasnili ovu prvu

---

1 Prenose Ebu Davud i ostali, hadis je sahih.
2 Prenose Buhari, Muslim i dr.
3 Prenose Buhari, Muslim i dr.
4 Es-Semerul Mustetab 79-80.
5 Mevahibul Dželil li šerh Muhteser Halil 2/14.

stvar ja ću napisati knjižicu koja nosi naziv 'Prava zora i razlika od lažne zore'."

Ova stvar se može pojasniti na sledeći način:

Komentar govora Uzvišenog Allaha u suri Bekare u 187. ajetu: ***"Jedite i pijte sve dok ne budete mogli razlikovati bijelu nit od crne niti zore."***, Ibn Kesir je ovaj ajet objasnio sa sledećim hadisima:

Prenose Buharija i Muslim od Aiše, radiallahu anha, da je Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, rekao: ***"Neka vas Bilalov ezan ne spriječi od jedenja sufura! Jedite i pijte sve dok ezan ne prouči Abdullah ibn umi Mektum, jer on ne uči ezan sve dok ne svane zora."***

Od ovog i ostalih hadisa koji imaju isto značenje se razumije da je Poslanik, salallahu aljehi ve seleme, u Ramazanu imao dva mujezina. Jedan je mogao vidjeti (Bilal) a drugi je bio slijep (Abdullah ibn umi Mektum). Pa je Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, Bilala odredio da uči ezan da bi ljude obavijestio da se približava zora prije nego se ona pojavi. Dok je slijepog mujezina Abdullaha Ibn Umi Mektuma odredio da uči ezan nakon pojave zore. Koji je bio njegov (salallahu alejhi ve seleme) cilj sa ovim postupkom? Ako bar malo upotrijebimo našu manjkavu logiku, zaključićemo da je mujezin koji nije bio slijep bio preči da uči drugi ezan, da bi vidio kad se zora pojavila i zatim proučio ezan u prvim trenucima zore, da bi ljudi prestali sa jelom i pićem! Međutim, Poslanik salallahu alejhi ve seleme, je postupio suprotno pa je slijepog mujezina postavio za drugi ezan kojim se obilježava prestanak jela i pića i kojim nastupa namasko vrijeme, jer je htio da ummetu olakša a ne da mu oteža. Dakle, ko oteža u onome u čemu su Allah i Njegov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, olakšali, takav griješi!

Govor Allaha subhanehu ve teala: ***"Sve dok ne budete mogli jasno razlikovati bijelu nit od crne niti zore"*** slaže se sa hadisom. U ajetu se ne kaže *sve dok ne prođe zora,* nego se spominje: *"Sve dok ne budete mogli jasno razlikovati ..."* Ovo se odnosi na sve ljude, tako da niko od njih neće ostati u sumnji da li se zora pojavila ili nije!

U jednoj predaji kod Buharije i Muslima stoji: ***"Jedite i pijte sve dok ezan ne prouči Abdullah Ibn Umi Mektum. On je bio slijep pa ne bi učio ezan sve dok mu drugi ne bi rekli: svanulo je, svanulo je."***

Drugi hadis:

Prenosi imam Ahmed od Kajsa Ibn Talk, od njegovog oca, da je Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, rekao: ***"Nije svitanje zore ono visoko na horizontu, nego je svitanje zore ono široko i crveno."***

Prenosi imam Tirmizi, a njegov tekst glasi:
"Jedite i pijte i neka vas ne uznemiri vertikalna svetlost! Jedite i pijte sve dok se svjetlost ne pojavi po širini, crvene boje."

Ibn Kesir je prenio predaje od Ibn Džerira o ovom hadisu. Prva predaja je od Semura Ibn Džunduba da je Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, rekao: ***"Neka vas ne zavarava Bilalov ezan niti ova belina sve dok ne zasvijetli zora"*** - ili je rekao - *"**sve dok zora ne svane.**"*

Druga predaja je takođe od Semura i glasi: rekao je Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme: ***"Neka vas ne zavarava Bilalov ezan niti ova vertikalna bijelina, sve dok se ona ne proširi."***

Treću predaju prenosi imam Muslim u njegovom 'Sahihu' isto kao i Ibn Džerir.

Četvrta predaja. Prenosi Ibn Džerir od Muhammeda Ibn Thevbana, da je Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, rekao: ***"Postoje dvije vrste zore: Ono što je kao vučji rep ne harami ništa (tj. ništa ne zabranjuje)! A prava zora je ono što se proširi na horizontu. To zabranjuje hranu i podstiče na namaz."***

Rekao je Muhammed Tekijuddin: *"Poslanikove salallahu alejhi ve selem riječi: 'vučji rep' označavaju vertikalnu svjetlost na horizontu jer vuk podiže visoko rep, a Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, je sa time uporedio lažnu zoru."*

Prenosi Abdu-Rrezak od Ibn Abasa da je rekao: *"Postoje dvije vrste svitanja: Ono što na nebu sija niti nešto dozvoljava niti nešto zabranjuje! A pravo svitanje je ono što svijetli na vrhovima brda. To zabranjuje piće."*

Rekao je Ata: *"Ako sija na nebu, ne zabranjuje piće postaču, niti mu dozvoljava namaz. Sjaj na nebu znači da svijetlost bude vertikalna! Ali, pravo svitanje je ono što sija nad vrhovima brda. To zabranjuje piće postaču…"*

Ovaj lanac prenosilaca je verodostojan, do ibn Abbasa i Ataa. Ovo značenje je prenešeno i od drugih selefa.

Od Mekhul Ez-Ezdija se prenosi da je rekao: *"Vidio sam Ibn Omera sa jednom posudom vode koju je napunio na izvoru Zemzem, te je rekao dvojici: 'Da li je nastupila zora?' Jedan mu je odgovori: 'Da!', a drugi: 'Ne!' Pa je Ibn Omer popio vodu."*[1]

Rekao je Ebu Omer Ibnul Abdil-Berr: *"Učenjaci su složni da vrijeme sabahskog namaza nastupa sa pojavom druge zore, čim se ona primjeti! A ta druga zora je bijelina (svijetlost) koja se proširi na istočnom horizontu."* [2]

Rekao je Ibn Hazm: *"Ne vredi namazu ezan koji se uči prije svitanja zore, jer je to sufurski ezan, a ne namaski. Tako da nije dozvoljeno da se uči ezan za namaz prije spomenutog vremena."*

Prenosi se od Ibrahima En-Nehaija da je rekao: *"Alkama Ibn Kajs je čuo jednog mujezina kako uči ezan noću pa je rekao: Ovaj se suprotstavio jednom od sunneta drugova Allahovog Poslanika, salallahu alejhi ve seleme. Da je ostao u svom krevetu bilo bi veći hajra za njega!"*

U drugoj predaji je En-Nehai rekao: *"Kada bi neki mujezin učio ezan noću govorili bi mu: boj se Allaha i ponovi ezan."* [3]

Rekao je Ibn Kudame : *"Sabahsko vrijeme nastupa pojavom druge zore. O ovome postoji koncenzus. Takođe, o ovome govore i hadisi o namaskim vremenima. Druga zora je bijelina proširena po horizontu i ona se naziva ispravnom zorom, jer se samom njenom pojavom pokazala ispravnom."* [4]

Rekao je Šemsud-din Es-Serhasi: *"Postoje dvije vrste zore: Prva je lažna, koju arapi nazivaju 'vučjim repom', to je svjetlost koja se pojavi vertikalno na nebu. Poslije nje ponovo nastupa mrak. Druga zora je ispravna zora, to je svjetlost koja je proširena po horizontu. Pojavom*

---

[1] El-Fedžru Es-Sadiku ve imtijazuhu anil Fedžril Kazib.
[2] El-Idžma, str. 46.
[3] El-Muhala 2/159-160.
[4] El-Mugni 1/335.

lažne zore ne nastupa namasko vrijeme, niti je postačima zabranjeno da jedu sve dok se ne pojavi ispravna zora."[1]

Osobine lažne i ispravne zore[2]:

Osobine lažne zore:

1. Dugačka je, vertikalna, okrenuta prema nebu ili malo nakrivljena.
2. Sija, ima bjeline i svjetla.
3. Ponekad je njen donji dio zatamnjen, to je dio koji se spaja sa istočnim horizontom. To je zbog atmosfere i jasnoće neba. To je značenje koje su dali neki fakihi da posijle nje ponovo nastupa mrak.
4. Ova zora se pojavljuje na nebu, a ne na horizontu bliskom zemlji.
5. Mjesečina utiče na njeno viđenje, tako da se u zadnjem dijelu noći, kada je mjesečina na istoku, teško primjećuje.

Osobine prave zore:

1. Horizontalna je, pojavljuje se kao proširena na horizontu kao što je spomenuto u hadisima.
2. Pojavljuje se nakon lažne zore.
3. U pojašnjenju ispravne zore Ibn Hazm je rekao: *"Ova zora je bijelina koja se pojavljuje horizontalno na nebu na istočnom horizontu, na mjestu gdje se poslije sunce rađa."*
4. Ova zora se pojavljuje određeno vrijeme prije izlaska sunca, vrijeme koje se povećava i smanjuje u zavisnosti od godišnjih doba.
5. Ponekad se ova zora pomiješa i sa crvenom bojom, onda kad je nebo čisto. Ova boja je relativna u odnosu na bjelinu lažne zore. Ovo crvenilo se povećava i smanjuje na osnovu atmosferskog stanja a može se pojaviti i u nejasnom stanju. Dokaz ovome su gore navedeni hadisi.
6. Ova zora osvjetljava pijace, ulice i domove. Rekao je Ibn Džerir Et-Taberi: *"Posebna osobina ove svjetlosti je to što se ona proširuje na nebu tako da njena svjetlost obuhvata i ulice."*
7. Uticaj mjesečine na njeno primjećivanje je vrlo mali, iako se mjesečina u zadnjem dijelu noći nalazi na istoku.

---

[1] Kitabu El-Mebsut 1/258.
[2] Iz knjige "Mešru'u Diraseti Eš-Šefek" 11-23.

❖ Sunnet Allahovog Poslanika, salallahu alejhi ve seleme, kod ezana, sabahskog namaza i vremenska razlika između njih.

Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, je imao dva mujezina za sabahski namaz! Prvi je učio ezan noću da bi obavijestio ljude o približavanju prave zore kojom se završava vrijeme vitr namaza i nastupa vrijeme posta. Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, nam je na ovo ukazao rečima: ***"Neka vas Bilalov ezan ne spriječava od sufura, jer on ezan uči dok je još noć, da bi prekinuo sa namazom onaj ko je na noćnom namazu i da bi se probudio onaj koji spava."*** Kasim prenosi od Aiše, radiallahu anha, da je Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, rekao: ***"Bilal uči ezan noću pa jedite i pijte sve dok ne prouči ezan Abdullah Ibn Umi Mektum."***[1]

Vremenska razlika između dva ezana nije bila velika! To je kratak period, o kome Kasim kaže: *"Razlika između dva ezana je bila koliko je potrebno da jedan mujezin siđe a drugi se popne."*[2]

Ovo je pojašnjenje o razlici između dva ezana, jer je među njima imalo vremena i da ljudi završe sa sufurom. Dokaz o ovome je govor Poslanika, salallahu alejhi ve seleme: ***"Neka nikoga od vas od sufura ne odvrati Bilalov ezan jer on uči ezan noću da bi završio namaz onaj koji klanja noćni namaz i da bi ustao onaj koji spava!"***

Takođe, vremenska razlika između drugog ezana i ikameta nije bila duga. To je vrijeme koliko je potrebno da se prouči otprilike 50 ajeta. Prenosi Buhari od Enesa, radiallahu anhu, a on od Zejd Ibn Sabita da je rekao: ***"Jeli smo sufur sa Poslanikom, salallahu alejhi ve seleme, pa smo zatim ustali da klanjamo. Pitao sam ga (Zejda): Koliko je vremena bilo između sufura i ezana? Odgovorio mi je: Koliko je potrebno da se prouči 50 ajeta."***

Rekao je Ibn Hadžer: *"50 ajeta je jednako sa jednim stepenom ili sa 1/5 od 1/3 sata*[3]*, ili koliko je potrebno čovjeku da se abdesti."*[4]

---

[1] Prenosi Buhari.
[2] Prenosi Buhari.
[3] Jedan stepen ili 1/5 od 1/3 jednog sata je 4 minuta.
[4] Fethul Bari 2/55, 4/138.

Prenešeno je u jednom hadisu da se Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, obratio Bilalu, radiallahu anhu, riječima: ***"Ostavi između ezana i ikameta vremena koliko je potrebno ljudima da izvrše nuždu ne žureći, i koliko je potrebno da ljudi završe sa jelom, ne žureći."***[1]

"Postaje jasno da između sabahskog ezana i ikameta u vremenu Allahovog Poslanika, salallahu alejhi ve seleme, nije bilo mnogo vremena, imalo je vremena koliko je čovjeku potrebno da završi sa jelom ili da se abdesti."[2]

Imam Buhari prenosi od Sehl Ibn Sada, radiallahu anhu da je rekao: ***"Jeo bih sufur sa svojom porodicom pa bih žurio na sabah sa Poslanikom, salallahu alejhi ve seleme. Allahov Poslanik je na sabahu učio 60 do 100 ajeta."*** Rekao je Ibn Tejmijje rahimehullah: *"Ovo učenje je približno pola džuza ili 1/3 džuza."* [3]

Od Ebu Hurejre se prenosi da je Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve selem, na sabahu petkom učio sure Sedžda i Insan.[4] Takvo učenje umjerenog tempa i po tedžvidu oduzima 15-20 minuta, ako ovom vremenu dodamo i 4 minuta pauze između sabahskog ezana i ikameta, shvatićemo da je između sabahskog ezana i završetka namaza u vremenu Allahovog Poslanika, salallahu alejhi ve seleme, bilo vremenske distance od 25 minuta. I pored toga, kada je Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, završavao namaz, ashabi su prepoznavali jedni-druge, što znači da je potpuna svjetlost počela a to označava kraj "galesa".

Rekao je Ibn Hadžer: *"Početak vremena kada čovek prepozna svoga druga je kraj galesa."*[5]

Na osnovu dosad navedenog može se riješiti problem određenih ljudi koji govore: Nakon što bi klanjali sabah, primjećivali smo da se svjetlost pojavila na horizontu pa smo to koristili za potvrđivanje tačnosti kalendara Umul Kurra za sabahski ezan.

---

[1] Es-Silsiletu Es-Sahiha 2/546 br 887.
[2] El-Medžmu' 3/53.
[3] Medžmu'ul Fetava 22/95.
[4] Metefekun alejhi.
[5] Fet'hul Bari 2/27.

Oni koji to govore, nisu računali vremensku distancu između ezana i ikameta niti su to uporedili sa sunnetom Allahovog Poslanika, salallahu alejhi ve seleme. Razlika između ezana i ikameta u našem vremenu u većini džamija je 25-30 minuta, dok je u vremenu Allahovog Poslanika ta razlika bila 4-5 minuta.

Neko može postaviti pitanje: Ako već klanjamo namaz u pravom vremenu (iako se ezan uči prije vremena), i ako je njegovo vrijeme približno isto vremenu namaza u vremenu Poslanika, salallahu alejhi ve seleme, u čemu je onda problem?

Kažemo mu: Problem je u nekoliko stvari:

1. Namaz žena u njihovim kućama, koje klanjaju namaz odmah nakon ezana!
2. Namaz bolesnih i iznemoglih koji takođe klanjaju kod kuće odmah nakon ezana!
3. Namaz u Ramazanu, jer većina imama u džamijama ubrzavaju namaz u Ramazanu od 10 do 15 minuta što je na osnovu ove studije (studije koju su izvršili saudijski autoriteti), prije vremena!
4. Sabahski namaz u "Dva Harema", naročito u periodu Hadža i Ramazana, vrijeme u kome su oba Harema prepuna ljudima pa se zbog toga požuruje sa ikametom!
5. Sabahski sunneti, koji su od najjačih sunneta, klanjaju se prije vremena kod većine ljudi!
6. Putnici, koji odmah nakon nastupanja vremena po kalendaru obave svoj namaz prije nego što uđu u avion!

Svaka od ovih tačaka pojedinačno je dovoljan razlog da se kalendar promijeni, a kamoli kad se nakupilo toliko njih. I povrh svega, ovi podaci (određivanje sabahskog vremena po kalendaru Umul Kurra) nisu tačni, pa kad već nisu tačni moraju se mijenjati.

Takođe, mujezin mora da bude pouzdan, da ne uči ezan prije vremena, jer je to u islamu zabranjeno.

Ovo što smo rekli je odgovor onima koji kažu da je Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, klanjao namaz u gali i uzimaju to kao argument za tačnost kalendara Umul Kurra za sabah namaz.

Mi smo već objasnili da ovo argumentovanje nije tačno, jer je Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, završavao sa svojim namazom u galesu,

vremenu u kome čovjek može da prepozna čovjeka pored sebe. Ima učenjaka koji su mišljenja da je Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, započinjao svoj namaz u galesu a završavao ga na početku jasnog bjelila.

Ibn Hadžer je komentarisao Aišin hadis u kome ona kaže: ***"Vjernice su umotane u svoju odeću zajedno sa Poslanikom, salallahu alejhi ve seleme, prisustvovale sabahu, zatim su odlazile svojim kućama nakon namaza. Niko ih nije prepoznavao zbog galesa."***
Takođe i hadis od Ebu Berrzaha u kom se kaže: ***"Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, je završavao sabah namaz kad bi čovjek mogao da prepozna čovjeka pored sebe."***
Zatim je Ibn Hadžer rekao: *"Nema kontradiktornosti između ova dva hadisa, jer prvi govori o gledanju pokrivenih žena iz daljine, a drugi o gledanju u osobu pored sebe."*[1]
Poznato je da u džamiji Allahovog Poslanika salallahu alejhi ve seleme niji bilo kandilja.[2]

(Počevši od podnaslova "Osobine lažne i ispravne zore", ovdje završavamo sa navođenjem citata preuzetih iz knjige "Mešru'u Diraseti Eš-šefek", koju je pripremila grupa eksperata iz raznih oblasti u Saudijskoj Arabiji, o temi nastupanja zore i problemima kalendara Umul Kurra, koji je službeni kalendar u toj državi, str. 11-23.)

Rekao je Adnan Araur: *"Kalendari su sastavljeni na osnovu lažne zore. Problem je nastao jer većina astronoma, eksperta geografije i vojnih lica ne razlikuju dvije zore. To njih ne interesuje tako da oni misle da je svitanje zore prva svjetlost koju vide na horizontu.*
Posvjedočilo je mnogo poznatih ljudi, takođe, urađeno je i nekoliko naučnih istraživanja koji naučnim dokazima i gledanjem kalendara, među njima i kalendara Umul Kurra, potvrđuju da su kalendari netačni, jer su nastupanje zore postavili na osnovu lažne zore.
Ovo je jako rizična stvar, jer većina muslimana, naročito žene u njihovim kućama a i imami koji žure, klanjaju sabah odmah nakon ezana lažne zore, tj. prije prave zore! Kao posljedica toga njihov namaz je neispravan ako oni to znaju (da klanjaju prije vremena)."

[1] Fethul Bari 2/55.
[2] Medžmu'ul Fetava 22/95.

Dakle, musliman mora da bude obazriv kad se tiče ove stvari! On mora znanjem pratiti nastup zore slijedeći istinu i tragajući za njom, a ne da slijepo slijedi. Nikome nije dozvoljeno da se oslanja na kalendare koji su sastavljeni na osnovu astronomskih izračunavanja, čiji autori nisu poznati, niti se zna o njihovom vjerskom znanju, niti koliko oni slijede sunnet Allahovog Poslanika, salallahu alejhi ve seleme, naročito kada jasni dokazi ukazuju na njihovu grešku. Greška, o kojoj su posvedočili ispravni učenjaci.

- **U Nastavku iznosimo nekoliko dokaza učenjaka:**

Dokaz Ibnu Hadžer El-Askalanija, koji kaže:
"Napomena: Od gorih bidata je stvar koja je izmišljena u ovom vremenu, da se u Ramazanu uči drugi ezan 20 minuta prije nego zora svane i gase kandila koja im znače prekidanje sa hranom i pićem za postače, tvrdeći da je to zbog očuvanja svog posta. Ovu stvar zna samo nekoliko ljudi! Ovo je njih natjeralo da odlažu akšamski ezan za jedan stepen nakon zalaska sunca, da bi bili sigurni za nastupanje vremena po njihovim tvrdnjama. Tako oni odlažu iftar, žure sa sufurom i oprečni su sunnetu, tako da je od njihovih postupka malo dobra a više zla."[1] [2]

Kaže imam El-Karafi:
"Postao je običaj mujezina i onih koji se bave izračunavanjem vremena namaza na osnovu stepena orbite, da kada vide središnji stepen orbite ili neki drugi stepen koji nagovještava da je sunce blizu horizonta takvom blizinom da će neminovno svanuti zora, naređuju ljudima da klanjaju i započinju post, međutim, horizont je jasan i ne može se sakriti zora ako je svanula (u vremenu u kojem oni tvrde). Međutim, ako čovjek ne vidi nikakvog znaka zore onda nije dozvoljeno, jer je Uzvišeni Allah odredio razlog za obavezu namaza pojavu zore na horizontu, ali se ona nije pojavila! Dakle, nije dozvoljeno obavljanje namaza u tom vremenu, jer se to smatra obavljanjem namaza prije vremena."[3]

Treći dokaz je dokaz Muhameda Rašida Er-Rida u njegovom tefsiru "El-Menar", u kome kaže: *"Od preuveličavanja halefa (generacija nakon selefa) za određivanje jasnih stvari, sa svim neuspjehom u sređivanju*

[1] Fet'hul Bari 4/199.
[2] Da se podsjetimo: jedan stepen jednako je 4-5 minuta.
[3] El-Furuk 2/3 301.

nutrine srca i pokornosti je da su oni odredili zoru minutima te su dodali još 20 minuta postu, dok su zalasku sunca dodali najmanje 5 minuta, dok su šije odredili uslov pojavljivanje zvijezde. A to je vrsta prelaska Allahovih, subhanehu ve teala granica." [1]

Dokaz Tekijudina El-Hilala.
Rekao je: *"Nakon mnogih istraživanja i čestih posmatranja otkrio sam, da se sabahski ezan ne poklapa sa početkom vremena po islamu, jer mujezin uči ezan prije nego se pojavi istinska zora po islamu."*

Dokaz Albanija.
Neka braća na čelu sa šejhom Albanijem, rahimehullah, su u Šamu pratila svitanje zore pa su primjetili ovo što smo rekli. Rekao je Albani: *"Lično sam je mnogo puta vidio iz moje kuće na brdu Hemlan na jugoistoku Amana. Stvar koja me navela da se ubijedim u vjerodostojnost onog što su neka obazriva braća što se tiče vremena namaza muslimana govorila, da se sabahski ezan u određenim arapskim mjestima uči 20-30 minuta prije svitanja prave zore!* ***Znači i prije lažne zore!*** *Često sam slušao sabahski ikamet u nekim džamijama, u vremenu kad je već prava zora počela da sviće, dok oni ezan uče pola sata ranije. Tako da oni sabahske sunnete klanjaju prije nastupa vremena, a u Ramazanu se žuri i klanja sabahski farz prije vremena! Ova stvar je poteškoća ljudima, time što ranije počinju sa postom i razlog za neispravnost (nepriznavanje) sabaha.* ***Sve je ovo došlo kao posljedica njihovog oslanjanja na astronomska određenja namaskih vremena i okretanja leđa od islamskih određenja.***"[2]

Dokaz određenog broja učenih ljudi u Saudijskoj Arabiji, koji su pratili svitanje te im je postalo jasno ovo što sada govorimo! Od njih je Omer Ibn Abdul-Aziz El-Uthmani, Seid Ibn Zuejr, Abdul- Aziz Es-Sed'han, Sulejman Ed-Demhan, Abdullah Sultan, i dr.

Dokaz Muhammeda Ibn Saliha El-Uthejmina. On je rekao:
"Što se tiče sabahskog namaza, vrijeme koje su ljudi izračunali nije tačno jer su vremenu nastupa zore dodali najmanje 5 minuta. Također, neka braća su izašla u pustinju i primjetila da je razlika između vremena određenog od strane ljudi i prave zore 20 minuta. Tako da je stvar dosta rizična, pa zato čovjek ne treba da na sabahu žuri sa učenjem ikameta,

[1] El-Menar 2/184.
[2] Lanac vjerodostojnih hadisa 5/52 br 2031.

nego ga treba odložiti 20-25 minuta sve dok se ne uvjere da je zora svanula."[1]

<u>Dokazi iz Sudana.</u>
Neka braća iz Sudana od ensarija sunneta su pratila svitanje zore te su primjetila ispravnost onog o čemu govorimo.

<u>Dokazi Egipatskih Učenjaka</u>
Šejh Azhara je dao fetvu približnu ovome o čemu mi govorimo. Takođe je o ovom jasno govorio i Muhammed Hassan, čak je snimio i jednu kasetu na ovu temu. Također, Mustafa El-Adavij je govorio o ovoj stvari. Između ostalog rekao je: *"Pratio sam zoru u mom selu u Egiptu pa sam primjetio da se prava zora pojavljuje 20 minuta nakon kalendarskog određenja."*

Rekao je Dr. Muhamed Ahmed Sulejman, direktor solarnih istraživanja na Nacionalnom institutu za astronomska istraživanja: *"Astronomski kalendar koji se danas koristi nije promenjen još od 1906 godine."* Zatim je dodao: *"Astronomi su pratili zoru iz observatorije (tačke posmatranja) 'Huluan' pa su se uvjerili da je sadašnji kalendar netačan!"* Zatim je dodao: *"Tako da, da bi muslimani bili sigurniji moraju odložiti malo sabah namaz, 25-40 minuta maksimalno."*

Dnevni list El-Liva je u jednom broju datuma 19 Džemadul Evel 1409 h.g. (što odgovara 29. decembru 1988.) objavio sljedeće: *"Ove astronomske studije su počele nakon žalbe hiljade muslimana kod učenjaka Azhara i eksperta astronomije. Uvidjevši i činjenicu da je ova stvar uznemirila mnoge muslimane formirala se komisija za utvrđivanje namaskih vremena. Rezultat tih studija nakon dvije godine istraživanja je da se u nekim mjestima prava zora pojavljuje 64 minuta prije izlaska sunca, dok u drugim mestima u Egiptu zora se pojavljuje 57 minuta prije izlaska sunca."*

Časopis El-Az'har je u Ševalu 1997 godine objavio jedno istraživanje u vezi vremenske tačnosti učenja ezana na sabahu. Između ostalog, u njemu se navodi: *"Složili su se eksperti astronomije i atmosfere da je potpuni mrak kada se sunce nalazi 18 stepeni ispod horizonta, i da se prva linija svjetlosti na horizontu pojavljuje poslije dužeg vremena, u vremenu koje*

[1] Šerh Er-Rijadu Salihin 3/216

je u većini kalendara označeno kao vrijeme za sabah namaz, pa čak i kasnije."

❖ **Urađena su sljedeća vjerska istraživanja:**

1- Istraživanje od Dr. Sulejman Ibn Ibrahim Es-Sunejana pod nazivom "Vremena obaveznih namaza". U njemu je spomenuo da je neprekidno pratio svitanje zore godinu dana, te je rekao da je ono u kalendarima 15-24 minuta prije prave zore po islamu.
2- Istraživanje koje je istraživao šejh Abdullah Ibn Ibrahim Et-Turki, u kome je ukazao na razliku između stvarnosti i kalendara Umul Kurra u vezi sabaha.
3- Istraživanja koja su urađena od strane "Instituta za astronomska istraživanja univerziteta za nauku i tehnologiju u kraljevini AbdulAziz", po naredbi Muftije Saudijske Arabije AbdulAziza Ali Šejha i Ministra vjere Salih ali Šejha. Na ovom istraživanju su učestvovali eksperti astronomije i vjerski učeni ljudi.

Članovi:

1. Dr. Zekij Abdurrahman El-Mustafa, profesor astronomije i upravitelj komisije.
2. Dr. Ejmen Seid Kurdi, profesor astronomije.
3. AbdulAziz Sultan El-Murmiš, student astronomije.
4. Mu'tez Nail Kurdi, student astronomije.
5. Dr. Sa'd Turkij El-Hathlan, profesor na islamskom univerzitetu (Džamiatul imam) i predstavnik "direktorijata za istraživanja i islamske fetve."
6. Muhammed Ibn Sa'd El-Hardži, direktor jednog od odsjeka vrhovnog suda u Rijadu, predstavnik ministarstva pravde.
7. Abdurrahman Ibn Ganam El-Ganam, zamjenik predsednika i asistent u ministarstvu vjere, predstavnik ministarstva vjere.
8. Salih Ibn Uthman Es-Salih, dobrovoljac.

Ovo istraživanje je studija ove vrste svjetskog ranga. U njemu su učestvovali eksperti astronomije i islama, koji predstavljaju saudijske autoritete.

Ovo istraživanje je odredilo realni početak prave zore. Istraživanje je vršeno u udaljenom području daleko od uticaja svjetla i trajalo je neprekidno godinu dana! Kao osnovno odredište ove studije korišteno je

ljudsko oko i fotografski aparati radi upoređenja. Istraživanje je vršeno u pustinji Ed-Dehna 170 km udaljenoj od Rijada.

Istraživanje je urađeno po metodi praćenja po dva dana svakog mjeseca, u dva vremenska perioda, u večernjem periodu nakon zalaska sunca pa do nastupanja jacijskog vremena i od sredine noći do izlaska sunca, sa ciljem da se obuhvate sva godišnja doba, da bi se zaobišao i uticaj atmosfere u različitim vremenima za praćenje horizonta. Najprije se istraživanje sprovelo u grupi a nakon toga, da bi se izbjegao međusobni uticaj posmatrača, istraživanje je sprovedeno individualno, tako da su svi posmatrači bili udaljeni jedan od drugog. Zatim su upoređeni razultati istraživanja, stvar koja ukazuje na preciznost praćenja i poklapanja opisa svitanja zore od strane posmatrača. Svaka osoba je dobila po jednu torbu sa satom, sat koji se nije poklapao sa realnim vremenom, poznata je bila razlika (ali ne onom ko će ga upotrijebiti) tako da je između sata svakog člana bilo vremenske razlike. Zatim je svaki istraživač u jednom dosijeu opisao ono što je vidio i na kraju se taj dosije predavao vođi istraživanja. Takođe su, pored specijalnih fotografskih aparata, korištena i geografska sredstva GPS.
Posebnost ove studije je to što je ovo bilo neutralno istraživanje na osnovama vjere, nauke, realnosti i ponavljanim iskustvima. Studija je bila zaista precizna i korisna. Da ih Allah nagradi svakim dobrom.

Rezultati istraživanja:

1. Da osoba koja je sastavila kalendar Umul Kurra nema vjerskog znanja, jer nije razlikovala stvarnu i lažnu zoru. Zbog toga je vrijeme zore u kalenadaru Umul Kurra upisano na osnovu lažne zore, a to je jasna greška u vjeri, jer zora koja zabranjuje jelo i piće postaču i nagovještava vrijeme namaza je prava zora kao što je u islamu poznato.

2. Autor kalendara je samovoljno ubrzao vrijeme zore za jedan stepen a to je jednako 4-5 minuta, da bi bio sigurniji za post. Ali je upao u ono što je opasnije a to je da je ubrzao vrijeme sabaha.

3. Vrijeme zore u kalendaru je bilo 20 minuta prije svitanja prave zore, kojoj se može dodati još 5 minuta u zavisnosti od godišnjih doba, na osnovu dužine dana i noći.

Oni su u tom kontekstu napisali i knjigu koja nosi naziv "Mešru'u Diraseti Eš-Šefek" što u prijevodu znači "Projekat istraživanja Šefeka" od koje smo preuzeli određene segmente i spomenuli ih u ovoj knjizi.

Ovdje u Tirani sam mjesecima za redom pratio svitanje zore te sam uočio da vrijeme sabaha nastupa 40 minuta nakon vremena u kalendaru. Ova razlika je promjenljiva u zavisnosti od godišnjih doba.

Neko može reći: Zar nisu savremeni učenjaci rekli da je vremenska razlika između prave zore i kalendara 20-30 minuta? Zašto je kod nas više?

Odgovor: Već smo spomenuli osobine ispravne zore po sunnetu Allahovog Poslanika, salallahu alejhi ve seleme, na osnovu kojih smo mi donijeli ovaj sud. Argument u našoj veri je samo govor Allaha subhanehu ve teala i Njegovog Poslanika, salallahu alejhi ve seleme, i koncenzus islamskog ummeta.

Učenjaci su govorili o mjestima u kojima oni žive, tako da nije dozvoljeno da mi koristimo govor učenjaka tamo gdje mu nije mjesto, jer ni oni sami nisu rekli da ova vremenska razlika nije ista na svim mestima, niti su to potvrdili. Čak da je neko i potvrdio to, bilo bi pogrešno, jer se razlika mijenja iz mjesta u mjesto na osnovu geografskog položaja, kao što eksperti navode a to smo spomenuli u prvom poglavlju knjige. Postoje mjesta u svijetu gdje bijeli šefek ne nestaje cijelu noć sve dok se ne pojavi sunce. Da li se ista stvar može reći i za ova mjesta…?!

Iznad svega, kako se srce vjernika koji voli sunnet Poslanika, salallahu alejhi ve selem, može smiriti slijedeći ljude dok sa druge strane ima mogućnosti da primjeni ono što je Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, naredio, da posmatra golim okom zoru, zeval ili zalazak sunca.

Ovo je bio razlog pisanja ove knjige, da se pojasni put Allahovog Poslanika, salallahu alejhi ve seleme, po ovom važnom pitanju, i da vjernici slijede njegov put, salallahu alejhi ve seleme, u vremenu kad se mnogo ljudi okrenulo ljepotama dunjaluka bivajući prevareni od njega. A govor učenjaka sam spomenuo samo da bi objasnio argument i dokazao da se nisam udaljio od koncenzusa učenjaka kao što tvrde određeni ljudi koji nemaju znanja. Također da bih negirao tvrdnje ljudi koji kažu da je islamski ummet složan na tome da je kalendar ispravan!

Neko može reći: Ja živim pored džamije a u njoj se namazi klanjaju po kalendaru. Kao posljedica toga može mi se desiti da klanjam sabah prije vremena! Kako da postupim?

Odgovor: Imaš dvije mogućnosti! Ili da klanjaš namaz u džamiji sa džematom prije vremena smatrajući ga nafilom a zatim da u njegovom vremenu ponoviš namaz kod kuće, ili da uopšte ne klanjaš u džamiji već da sačekaš da nastupi vrijeme i onda klanjaš.

Rekao je Albani: *"Ako imami odlažu namaz od njegovog vremena, muslimani moraju da klanjaju u pravom vremenu, u svojim kućama.* ***'Prenosi Ebu Zerr, radijallahu anhu, da ga je Poslanik salallahu alejhi ve seleme upitao: Kako ćeš postupiti o Ebu Zerr, kada će vaši predvodnici biti ljudi koji će odlagati namaz od svog vremena?' Pitao sam, šta mi preporučuješ o Allahov Poslaniče? Reče mi: Klanjaj namaz u njegovom vremenu a ako stigneš da klanjaš s njima klanjaj, jer je to tvoja nafila.'***[1]
Slična stvar se desila i Abdullahu Ibn Mesudu radijallahu anhu. ***'Velid Ibn Ukbe je jednom odložio namaz pa je Abdullah Ibn Mesud ustao, proučio ikamet i poveo ljude u namazu. Onda ga je Uelid pitao: Zašto si to uradio? Jesi li to dobio naredbu od vladara pravovjernih ili si učinio bidat? Abdullah Ibn Mesud mu odgovori: Nije nam došla naredba od vladara pravovjernih niti sam bidat učinio! Nego nam Uzvišeni Allah ne dozvoljava, niti Njegov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, da mi čekamo tebe i tvoj posao.'***[2]*"*[3]

[1] Prenose Muslim, Ebu Davud i dr.
[2] Prenosi imam Ahmed. Lanac ove predaje je verodostojan.
[3] Eth-themerul Mustetab 86.

TREĆE POGLAVLJE

ŠTETE NASTALE ZBOG UPOTREBE KALENDARA

1. Razdor među muslimanima, sijanje mržnje i netrpeljivosti među njima

Kao što je poznato, Allahov poslanik, salallahu alejhi ve seleme, nije koristio kalendar radi raspoznaje vremena namaza. Njegov put je bio spoznaja vremena namaza i posta putem pogleda okom.

Od Sehl Ibn Sa'da se prenosi da je Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, jedne prilike dok je postio, naredio jednoj osobi da se popne na jedno visoko mjesto i da pogleda da li je sunce zašlo. Kad mu je ova osoba rekla da je zašlo, on bi prekidao post.[1]

Također prenosi Urveh Ibn Zubejr od jedne žene iz plemena Beni Nedžar (iz Medine), da je rekla: *"Moja kuća je bila jedna od najviših oko džamije na kojoj je Bilal učio ezan! Dolazio je u vremenu sufura, sjedio je na terasi džamije i pratio svitanje zore, kad bi ugledao zoru onda bi ustao."*[2]
I još mnogo drugih hadisa koji su spomenuti u drugom poglavlju gdje smo pojasnili način određivanja namaskih vremena.

Međutim danas se ljudi ne oslanjaju na pogled već na kalendar, ali ako neko kaže da kalendar nije ispravan onda se takvom čovjeku žestoko suprotstavljaju kao što se suprotstavlja osobi koja je izmislila nešto novo u vjeri!

Čak i oni koji slijede kalendar nisu složni jedni s' drugima kao što smo naveli konkretan primjer u prvom poglavlju knjige.

Rekao je Ibn Tejmijje: *"...sve dok se ljudi ne podijele u grupe i partije! Sve je to od stvari koje je zabranio Uzvišeni Allah i Njegov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme. Razlog tog razdora bio je taj što su u njihovu vjeru ubacili ono što nije bilo od nje, i govorili su ono što Allah nije naredio. Zatim su u ovom bidatu kojeg su sami legalizovali upali u kontradiktornost, jer on ne može biti precizan, kao što je slučaj sa onima*

[1] Prenosi El-Hakim, ocijenio ga je Albani.
[2] Prenosi Ebu davud, ocijenio ga je Albani.

*koji žele da vide pojavu mladog mjeseca ili svitanje zore na osnovu matematičkih izračunavanja. Ali, ova izračunavanja nisu bazirana ni na tačnim matematičkim argumentima, već su ona međusobno oprečna. Tako su se oni odrekli šerijatskih argumenata sveobuhvatne vjere te se okrenuli neznanju i bidatima i pored svih tvrdnji da imaju znanje i mudrost. Tako ih Allah, subhanehu ve teala, navodi da se udaljavaju od vjere, okrenu se bidatima i otežavaju vjeru. Prenosi imam Muslim do Ahnefa Ibn Kajsa a on Ibn Mes'uda, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, rekao: '**Propali su mutenetiuni (oni koji otežavaju vjeru), to je ponovio tri puta**'."*[1]

Rekao je imam Nevevi rahimehullah: *"Mutenetiuni su oni koji u meselama zalaze više nego što je potrebno i time svojim riječima ili djelima prelaze granice."*[2]

Tako da razdori i iskušenja ne dolaze od onih koji ljudima govore istinu, nego od ljudi koji uporno insistiraju u njihovim zabludama i od onih koji svoje namaze klanjaju prije vremena. Tako mi Allaha, obavljanje namaza prije vremena je jedno od većih iskušenja sa kojima je ummet iskušan.

2. Nepoznavanje sunneta Allahovog Poslanika, salallahu alejhi ve seleme, u jednoj od najvažnijih stvari kao što je namaz

Uzrok ovog nepoznavanja od strane muslimana je to što su se oni oslonili na kalendar a nisu se interesovali da spoznaju namaska vremena kao što ih je Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, opisao. Rekao je Albani (kao što smo već naveli): *"Sve je ovo došlo kao posljedica njihovog oslanjanja na astronomska određenja namaskih vremena i okretanje leđa od islamskih određenja."*[3]

Da nije bilo Allahove milosti i Njegovog čuvanja, ovaj kalendar bi odveo ljude u zabludu do te mjere da bi u potpunosti zaboravili na namaska vremena. Tako je ovaj kalendar mnoge ljude odveo u gubitak jedne jako bitne stvari u islamu a to je spoznaja namaskih vremena. Rekao je Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme: ***"Allahu najodabraniji***

[1] Medžmu'ul Fetava 22/215.
[2] Šerh En-Nevevi ala Muslim 16/220.
[3] Silsiletu es-sahiha 5/52 br 2031.

robovi su oni koji prate sunce, mjesec, zvijezde i sjenke (da bi spoznali vrijeme) radi podsjećanja na Allaha."

3. Nepraktikovanje sunneta Poslanika, salallahu alejhi ve seleme, zadovoljivši se onim što stoji u kalendaru.

Ne vjerujem da postoji vjernik koji voli sunnet Allahovog Poslanika, salallahu alejhi ve selem, da sumnja da je praktikovanje sunneta bolja stvar čak i kad bi kalendar bio bez greške, jer se za slijeđenje sunneta čovjek nagrađuje, dok se za slijeđenje kalendara ne nagrađuje. Neko može reći da se i kalendar bazira na sunnetu. Mi smo već dokazali da to nije istina. Ovu stvar ne tvrde čak ni oni koji su sastavljali kalendare, jer se oni prilikom izrade kalendara baziraju na matematička izračunavanja a ne na pogled golim okom. O ovome su i knjige pisali! Tako da, ko kaže da su kalendari baziraju na sunnetu Poslanika, salallahu alejhi ve seleme, zaista je taj ili neznalica ili oholnik koji neće da prihvati istinu. Već smo spomenuli da mnogi ljudi zbog ovog kalendara ne prekidaju svoj post u vremenu kad je Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, naredio da se prekine sa postom, niti započinju sa postom u pravom vremenu. Tako da je u njima daleko veće zlo od dobra.

4. Kao posljedica slijeđenja ovog kalendara mnogo je ljudi prevareno i njihov namaz se dovodi u pitanje.

Stvar koju smo spomenuli u drugom poglavlju. Ova šteta je dovoljna da se muslimani ne baziraju na kalendarima. Međutim, vidimo mnoge ljude kako zatvaraju oči pred istinom jer se ne mogu pomiriti da su tolikih godina griješili ili zbog nekih drugih koji ne vrijede kao opravdanje pred Allahom, nakon što im je objašnjena istina.

Također, jedna od greški u kalendaru je izlazak sunca kao što smo već naveli. Oni se ne baziraju na islamske termine u određivanju vremena nego na astronomske termine koji se ne uzimaju u obzir u islamu. Dakle, oni koji su sastavljali kalendar odredili su izlazak sunca na osnovu geografskih koordinata bez obzira na reljef. Kao rezultat toga kalendar kaže da je sunce zašlo mada mi to okom ne vidimo! A Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, nije smatrao zalaskom sunca ništa drugo osim onog što je vidio očima.

Od ovih određenja koijh su ubacili u kalendar javljaju se i drugi problemi koji se tiču ibadeta. Od toga npr. klanjanje duha namaza kojeg jedan dio muslimana klanja nakon ostanka u džamiji i čekanja da se sunce pojavi. Ali većina njih iz nepoznavanja greške kalendara ustaju da klanjaju duha ne u njegovom vremenu već u vremenu u kojem je namaz zabranjen. Znači pravi problem ovog kalendara nije kod brojeva koji su u njega ubačeni, nego kod načina pomoću kojeg se došlo do ovih brojeva i rezultata do kojeg se došlo zbog tog načina.

Stalnoj komisiji za fetve je postavljeno sljedeće pitanje: Da li se aktuelni kalendar u islamu smatra ispravnim (legitimnim) ili ne?
Odgovor: Kalendar je od stvari idžtihada (baziran na mišljenju onih koji su ga sastavili). Oni koji su ga sastavili su ljudi koji mogu tačno odgovoriti ali i koji mogu pogriješiti. Zato, ne mogu se namaska vremena povezivati sa njim, također ni početak i prestanak posta, jer je početak i prestanak ovih vremena spomenut u Kur'anu i sunnetu. Dakle, mi se moramo osloniti na šerijatske dokaze. Ali se od njega mogu okoristiti mujezini i imami u približnoj formi. Dok se kod posta ne smije bazirati na kalendaru ni u jednom aspektu, jer je Uzvišeni Allah povezao post sa svitanjem zore sve do večeri, jer je Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve seleme, rekao: ***"Postite kad ga vidite (mlađak) i mrsite kad ga vidite."***[1]

5. Suprostavljanje govoru Allahovog Poslanika, salallahu alejhi ve seleme, koji je u hadisu kojeg prenose Buhari i Muslim od Ibn Omera rekao: *"Mi smo nepismen ummet, koji niti piše niti računa!"*

Rekao je Ibn Tejmije rahimehullah: *"Riječi Poslanika, salallahu alejhi ve seleme:* ***"Mi smo nepismen ummet, koji niti piše niti računa"*** *je vijest koja sadrži smisao zabrane, jer nam je on kazao da je ummet koji njega slijedi ummet sredine, ne piše a niti računa. Tako da u ovom pitanju ko piše i računa nije od ummeta u ovoj meseli, nego on slijedi drugi put koji nije put pravih vjernika koji su ustvari ovaj ummet. Tako da je on postupio na način koji nije od vjere, a odstupanje od vjere je haram. Dakle, u spomenutom slučaju pisanje i računanje je haram."*[2]

---

[1] Fetava El-ledžnetit Daimeh 6/141 br 4100. Abdul Aziz Ibn Baz, Abdur-Razak El-Afifi i Abdullah Ibn Gudejan.
[2] Medžmu'ul Fetava 25/164-165.

Napomena: Govor Ibn Tejmijje ne znači da je pisanje i računanje (općenito) haram. To nije cilj ovog govora, već on želi reći da se do istine u vjerskim pitanjima ne dolazi pomoću izračunavanja i pisanja. Muslimani nemaju potrebe da za spoznaju istine u njihovoj vjeri koriste matematičke proračune, kao što tvrde ovi koji su sastavljali kalendare, oni koji nam kažu da namaska vremena određuju najpreciznije pomoću izračunavanja.

Rekao je Ibn Redžeb: *"Naša vjera nema potrebe za računanjem i pisanjem (da bi spoznali istinu) kao što postupaju sljedbenici knjige koji određuju svoje ibadete na bazi izračunavanja kretanja sunca! Naša vjera je početak posta povezala viđenjem mladog mjeseca. Ako se on ne vidi zbog oblaka nemamo potrebe za računanjem. Dok je suncem određena dužina dana dok post traje, a to je stvar koja se vidi golim okom, jer je njen početak označen pojavom prave zore a to je početak izlaska sunca a njegov kraj je zalazak sunca. Takođe su kretanjem sunca povezana i namaska vremena. Sabahski namaz počinje svitanjem prave (druge) zore a završava se rađanjem sunca. Početak podnevskog namaza je pomjeranje sunca sa zenita a završava se kada sjenka postane kao njen objekat, a to je i početak ikindije, a njen kraj je kad sunce porumeni ili zađe na zapadu, a to je ujedno i početak akšama a njegov kraj je kad nestane rumenila na zapadu. Tada nastupa vrijeme jacije a njen kraj je sredinom noći ili 1/3 noći, pa se može odložiti do svitanja prave zore za one koji imaju opravdanja. Sve ovo nema potrebe za računanjem niti pisanjem."* [1]

Dok, ovi koji su sastavljali kalendare, oni su otežali vjeru i suprotstavili se govoru Poslanika, salallahu alejhi ve seleme, jer su oni njihove kalendare sastavili na osnovu matematičkih proračuna, stvari koje ne može shvatiti većina ljudi jer su previše složene. Allahova je blagodat što nas nije obavezao tim proračunima. Kad bi nas Uzvišeni Allah obavezao time to bi predstavljalo velike poteškoće većini muslimana.

Rekao je Imam Malik rahimehullah: *"Zadnji dio ovog ummeta ne može dovesti u red ništa drugo osim onog što je bilo uspjeh njegovom početku."*

Na kraju, molim Allaha subhanehu ve teala, Koji je Gospodara Džibrila, Mikaila i Israfila, Stvoritelja nebesa i zemlje! Poznavaoca javnog i tajnog, Onog koji će presuditi među Njegovim robovima u njihovim sporovima,

[1] Fethul Bari Ibn Redžeb 2/295.

da nas uputi na istinu. On upućuje na Pravi put onoga koga On hoće. Amin!